

לקט ספרי קודש

פרשת תולדות

להיות בעצמו איתן וזמן שלא להניח עצמו, והעיקר הוא גדול כח הרועה כי זולת זה ומעצמו א"ל להחזיק מעמד.

(חידו"ת למסיבות)

בדרך הלכה. צמד"ר מפני מה היו אמותינו עקרות מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתם של צדיקים. דהנה מדרך העולם שהצנים מצטלים אבותם מת"ת ותפלה במקריהם אשר לא טוב. ולכן אנו מבקשים שיתן לנו זרעא חייל וקיימא די לא יפסוק מפתגמי אורייתא שנוכל להגות בתורה ובמלות עב"ז שיהיו צריאים ושלמים כל הימים ולא יבטלו אותנו בדאגותיהם עליהם. כמ"ש (שמות ה, יט) לא תגרעו מלצניכ"ם דצר יום ציומו. ר"ל לא תגרעו מעבודתכם ע"י צניכם דצר יום ציומו. וזהו שהיו עקרות כדי שיוכלו להתפלל בדיעה מיושבת כי הקב"ה מתאוה לתפלתן של הצדיקים.

(תפארת שלמה)

ויתרו צצו הבנים בקרבה, פירש"י כשהיתה עוברת על פתחי צית מדרש יעקב מפרכס לצאת. מחמת שהיה שכן לרשע היה רוצה להרחיק את עצמו משכן רע, ואף שידע שאם ילא שלא בזמנו יהיה נפל, לא נמנע מזה, כי היה מוסר נפשו וזה על קידוש ה' יתצדק, אך שלא רצה לסקן אמו בצאתו שלא בזמנו, לכן סבל סרחון עשו, כי כן היה רצונו יתצדק, ולכן לא נתפעל מעשו כלל ונשאר בקדושתו הגדולה. וזה הפלא ופלא, כי ידוע שהתאומים ישתוו בצטעם, וזה היה הכנה לגלות ישראל, ויהיו צין האומות וידורו ציניהם וכל משאם ומתנם עמהם אף על פי כן לא ישתוו להם בצמדתם, אדרבה הם הפכים, ציישנים רחמנים גומלי חסדים הוא סימנם של ישראל.

(רמתיים צופים)

ויתרו צצו הבנים בקרבה. פירש"י מריצים ומריצים צנחלת צ' עולמות, ושמעתי מאדוני אבי מורי נר"ו צסם רבו צעל חסם סופר ז"ל כי לכאורה עשו חשקה נפשו צעוה"ז ויעקב צעוה"צ ומה זה מחלוקה, ופי' הענין כי דרך השופטים צמי שנגמר דינו למיתה נותנים לו יום או יומים מקודם כל מה שלצו חפץ ממאכל ומשתה, ומוצן מעצמו איך יערב לו אכול ושתות בהעלות על לבו מה יולד יום מחר, וכן להיפך מי שנודע לו שנפלה ירושה במקום רחוק הוון רב הגם שלפי שעה אין לו לחם לאכול, ישכח עניו ומרודו מרוב השמחה שיתעשר צעוד איזה ימים, וזהו טענת עשו, אמה יעקב יש לך צ' עולמות כי איך לא תתענג צעוה"ז בהיותך צטות לתענוג ונעימות עוה"ב, ואני עשו אין לי כלום כי איך יערב לי עוה"ז בזכרי מה אני לעוה"ב, עכדפח"ת.

(חתם סופר ליקוטים)

ויתרו צצו הבנים בקרבה וגו' פירש"י ז"ל רבותינו דרשוהו לשון ריצה כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רך ומפרכס לצאת עוברת על פתחי ע"ז עשו מפרכס לצאת. ולהלן בפסוק ויגדלו הנערים ויהי עשו וגו' פרש"י כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים צמעשיהם וכו' כיון שנעשו צני י"ג שנה זה פירש לצתי מדרשות וזה פירש

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק. איתא צמדרש תנחומא זש"ה כל כלי יוצר עליך לא יוצלח וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי, ומאריך שם צמדרש שאו"ה תמיד יומם ולילה מחיענין על ישראל, והקב"ה אומר לישראל אתך אני להצילך שהלחתי מכמה גזירות מפרעה ומהמן וכו', ומציא שם שאדריאנוס אמר לרבי יהושע כמה גדול כח הכצשה שעומדת צין ע' זאצים וא"ל ר"י גדול כח הרועה שמצילן וכו', וצ"ב שייכות זה הדרש והכ' כל כלי יוצר אל זה הפרשה של ואלה תולדות יצחק בן אברהם. רשיו"ל עה"פ אברהם הוליד את יצחק, לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאצימלך נתעברה שרה לפיכך צר הקב"ה קלסתר פניו דומה לאברהם וראו הכל שאברהם הוליד את יצחק.

ואפ"ל דהנה אמרו חכו"ל כל שקר שאין אומרים צו קצת אמת צתחלתו אינו מתקיים צסופו, ומלפנים אם רצו לומר איזה שקר הוצרכו לספח לו קצת אמת צתחלתו, אצל היום צבר חדל זה המנהג ואומרים אף שקר שלא הי' ולא נברא, דטעמא מאי היו צריכים לספח לו קצת אמת לפי צבלא זה לא יתקיים ותהי' יגיעתם לריק, והיום אין חוששין לזה שהשקר לא יתקיים כי לא יצטר מהם ותיקף צוראין שקר חדש צמקומו, וא"צ צבר לספח לו קצת אמת, ואומרים גם מה שכולו שקר, אך אז מלפנים הרי היו צעלי מדע וצעלי שכל אחרת, ולא אמרו סתם דברים ריקים רק מה שיכלו לתלות עצמם צזה. והנה איך הי' אפשר לצדות שקר כזה שאיש קדוש כיצחק אצינו הוא מאצימלך, וכי איך יכול אצימלך להוריד קדושה כואת לעולם, א"כ לא הי"ל צמה לתלות עצמן והוכרחו לשתוק, אך כיון שנולד עשו צבר מצאו צמה לתלות ולאחוז צו ולהראות צאצבע"ה הלא תראו שיש לו ג"כ עשו כוה", ומלאו מצאה צמה לתלות, אף שהם עצמם גרועים מעשו.

והנה הרמז"ם ז"ל צאגרת תימן פירש את הכ' כל כלי יוצר עליך לא יוצלח וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי, דהנה דרכם של המתגברים על ישראל הוא על שני אופנים יש שמתגברים צחרב וצחנית וגורין גזירות שמדיות ומכריחים צע"כ, ויש עוד דרך ע"י חלקלקות לשון צבאים צטענות ופייתיים שונים שיורדין חדרי צטון עד שנעשין מצולצל ואין יכולין לעמוד, וזהו פירש הרמז"ם הקדוש כל כלי יוצר, היינו אותן שלוחמין עמך עם כלי זיין, עליך לא יוצלח, שע"י כלי זיין לא יבטלו את הכלל ישראל וצני"י ישרו תמיד, וגם כל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי, שגם את כל מיני לשונות שירצו לפתותך בהם הסוף יהי' שאמה תרשיעי אותם, צצני"י לא יפנו עורף להשי"ת וצכל אופן ישרו צני"י.

ולזה מציא המדרש את זה הכ' לכאן לפרשתן, שהרי כאן רואים עד כמה התגברו כשראו שיהיו נמשכין דורות צני", וכמו"כ לאידך פירושא איך שהתגברו כשמלאו מקום לאחוז צו כשראו שנולד עשו, לו"א וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי וכנ"ל, ולזה מסיק המדרש גדול כח הרועה שמצילן, ואמנם יציא מלתא שצריך להיות ג"כ גדול כח הכצשה, שצריכין

לע"ז, וצבעלי התוס' מוצא בשם הירושלמי דב' שנים אחר שנעשה בן י"ג מרד צמטמוניות פי' צנענה ואח"כ כשמת אברהם אבינו ע"ה מרד צפרהסיה עיי"ש.

ויעקב נתן לעשו לחם וניזר עדשים ויאכל וישת וגו' איתא במד"ר הכנים עמו כח של פרוצים אמרין ניכול דידי' וגיחוך עליו וכו'. ויש להבין מה הי' כונת עשו בזה שהכנים עמו כח של פרוצים, והיכן מרומנו זה בקרא. ואפ"ל דהנה איתא בגמרא (שבת קה ע"ב) כך אומנתו של יצר הרע היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו לך עבוד ע"ז והולך ועובד, דאם יתחיל מיד לפתות את בני האדם לעבוד ע"ז לא ימצא מי שישמע לו ולכן צערמה וצחצחות הוא עושה לו מלחמה עם האדם ועושה מעשהו צמתינות מעט מעט וזהו אומנות שלו. והנה כמו שנשתנה עשו משאר הנולדים שנתלוה אליו היצה"ר עוד בעודו צמעי אמו כמו כן נשתנה אצלו בענין זה שלא השתמש אצלו היצה"ר כאומנתו עם שאר אנשים ולא בא אצלו צמטמוניות וצחצחות לפתות אותו תחלה לקלות ומן הקל אל החמור, אלא תיכף בא אצלו לפתותו לעבוד ע"ז, וכל זה מפני שהיזה"ר הוא שרו של עשו שלט עליו מתחלה ועד סוף ושלא כדרכו ואומנתו, ולכן התחיל תיכף בע"ז כמו שהי' טבעו להיות נמשך אחר ע"ז דכיון שלא נהג עמו היצה"ר כאומנתו עם שאר בני אדם ממילא נמשך אחר טבעו וטבעו הלך תיכף לע"ז, משא"כ אחר שיצא לאויר העולם שאז התחיל היצר הרע להתנהג עמו כמנהגו וכאומנתו עם שאר בני אדם ועם כל הנולדים כלומר להסתיר מעשיו מתחלה כדי שיוכל להמשיך אליו כל סוגי אנשים אפילו יראי השם ע"י שאין מכירין צמעי עשו ונמשכין אחריו ע"כ לא הכירו העולם בו עד שנעשה בן ט"ו שנה ועד אז עשה רק צנענה שלא יכירו בו כדי להטעות על ידי כך את בני האדם שיחשבו בו שהוא לדיק.

ואולי דגם אחר כך הלך עשו דרך זה להיות מכת הצועים שעושין מעשה זמרי ומצקשין שכר כפחנס, דצחמת דרך זה עלול יותר למשוך את בני האדם מהדרך לעבור עבירות צפרהסיה, אך אז היו לו כבר כח של פרוצין וצינייהם היו אנשים כאלו שהתנהגו דרך הצביעות וכמו שמיניו צדחז"ל שצדור הפלגה היו ג' כמות, אחת מהם אמרה נעלה לרקיע ונשב שם וצקשו להיות כמלאכי השרת בעצדות ה' ואמרו שכל כוונתם היא לש"ש ועי"ז היו יכולים לפתות את כל העולם לרבות גם יראי ה', וכבר אמרתי לפרש בזה מה ששיבחו חז"ל את אברהם אבינו שלא הלך בעצת דור הפלגה אף שהי' יכול לתקנס להטיב מעשיהם, וכמו כן ליקט לו עשו כח של פרוצים וצינייהם היו לו אנשים צמטמו של יראת שמים והם התעו את כל יראי ה' להתחבר אליו קמעא קמעא ולדרכיו המקולקלים, ועי"ז הי' עשו יכול להתחיל דרכו צפרהסיה כדי שצאופן זה יוכל לגמור את רשתתו דהוא עצמו שוב לא הי' צריך לו להטמין רשתתו ולהסתיר מעשיו מפני צנ"א דכבר העמיד לו כמות שונות וצינייהם כח בלבוש של יראי ה' והם שימשו לו למאודה ולרשת לתפוס את התמימים, וככה רואין מדה זו צעוה"ר צדור הזה שכל פירויות הדור גורמים הכמות של צבועים שאומרים צפיהם שכונתם היא לשם שמים לחיזוק התורה והאמונה וכדומה, והם הם שמושכים לרשת המינות ר"ל את הכלל ישראל, וכל המצקש את האמת רואה זאת צחוש.

וראה זה דבר פלא צבעלי התוס' עה"פ ויקרא את עשו בנו הגדול מכאן שמחניפין לרשעים צשעתן, ד"א לפי שהעולם צידו קראו גדול,

והוא פלא עצום, וכי תמיד הוא כן שהעולם היא צידו של עשו, הלא לפעמים הי' גם לישראל ממשלה בעולם, וישנם ארבע מלכויות ולא תמיד היא הממשלה צידו של עשו הרשע. אך הכונה על שרו של עשו הוא הס"ם, שצרוצ זמנים העולם הוא צידו ע"כ קראו גדול, וכן מי שהולך צדרכו של הס"ם וצטיטתו הוא נקרא גדול והם צעוה"ר גדולי הדור, ולפי"ז שפיר מרומנו צפסוק ענין זה שהכנים עמו כח של פרוצים דמפסוק ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד וגו' דרשו חז"ל שיצא עשו אז לתרבות רעה צפרהסיה כשנעשה בן ט"ו שנה, ומי"ג שנה ואלך הי' רק צנענה ואיך עשה זאת שפסק מלהסתיר מעשיו ויצא צגלוי למרוד צה' חלקי עולם, ואיך יוכל לצוד ברשתת את העולם, לכך אמרו שהכנים עמו כח של פרוצים וצינייהם גם כאלו שמסוה יראת שמים על פניהם והם עשו עבודתו וסייעו לתחצלותיו ותפסו לדרכיו את רוב העולם, והוא עצמו גילה את מעשיו כדי שיוכל לגמור רשתתו צשלימות להפוך הקערה על פיה לכפור ולמרוד צהקצ"ה וצחז"ק, ואלמלי הי' צריך גם הוא להסתיר מעשיו לא הי' יכול לצנע וזמנו צשלימות לכך הי' צריך לו כח של פרוצים, השי"ת ישמרנו מהם ומהמונס ויורנו דרך האמת לקרצנו לעבודתו ית"ש.

(חידישי תורה)

ותאמר אם בן למה זה אנכי. כי איתא צמד"ש (בראשית רבה סג, ח) עשו הוא אפותיות ע' שוא והוא רמו ששעו הוא משלים לע' אומות צשוא שלו, וזה יש לומר הרמו כאן צפסוק אס כן, כן מספר ע' היינו אס יש שקר בזה העולם למה זה אנכי היינו התורה שכל התורה נכלל צתיבת אנכי כנ"ל כמה פעמים והיינו ללמוד התורה צשקר ח"ו למה זה, או יש לפרש להיפוך למה לי השוא והשקר כיון שיש אנכי שהוא התורה המשבר השקר והוא על דרך (תהלים פט, מח) על מה שוא צראת וגו' והבן היטב.

(דגל מחנה אפרים)

ותלך לדרוש את ה', ופירש רש"י מה היא צסופה. ואמר (הרה"ק ר"ר צונס מפרשיסתא זוק"ל) יש להבין הלשון צסופה, ואמר, כי כל ימי האדם היצר נלחם עמו, וכאן היה עשו מפרכס צעוצרה על פתח עבודה זרה, ויעקב מפרכס ללאת צעוצרה על פתח צית המדרש, וצברה שהוא ולד אחד, רק שהוא נלחם עם היצר, על כן הוא פעם כך ופעם כך. והלכה לדרוש מה היא צסופה, מי יצבור על מי, כי מי שיצבור צסוק הוא המנצח, וזה כל האדם שעל כל פנים יהיה הוא המנצח, כמו שנאמר והיה עקב צשמעון, שהכל הולך אחר העקב והסוף, ואמר לה שיהיו שנים, הצדיק צצדקתו מתחילתו ועד סופו, והרשע צרשתתו מתחילתו ועד סופו, וזה שאמר מה היא צסופה.

(רמיתם צופים)

ויקראו שמו עשו וגו'. יש להבין זה השינוי שאצל עשו נאמר ויקראו ואצל יעקב נאמר ויקרא שמו יעקב לשון יחיד ודרשת חז"ל ידוע (צ"ר סג, ח) וי"ל דרך רמו על דרך המדרש הנ"ל ששעו הוא שוא ושקר והוא שמרמו הפסוק ויקראו לשון המשכה ואסיפה היינו שרוב המון נמשכים אחר השקר והשוא אצל אצל יעקב שהוא מידת אמת על דרך (מיכה ו) תתן אמת ליעקב כתב ויקרא לשון יחיד והיינו מחמת שזה המעט מן המעט והוא אחד צעיר שמקרב עצמו אל האמת.

(דגל מחנה אפרים)

עם שטייט אין מדרש תנחומא (ו) לעמיד יתעטף עשו צצליית כוקן, אזוי וועט ער אויסזען ווי א זקן, ויש צאצל יעקב, ער וועט זיך זעצן לו יעקב'ן, האט דער צוכ"ע געזאגט צין כוכבים שמת קינך (עובדי א), אין כוכבים אלא ישראל משם אוריידך נאום ה'. ס'איז עפעס א פלא די גאנצע

זאך, ווען וועט דאס געשען, נאך ציאת המשיח און אליהו און משה רבינו וועט דאך דער אמת נחגלה ווערן וועט זיך עשו קאנען פארשטעלן פאר א זקן ווי איז דאס, ווי קאן מען זיך דעמאלטס שוין פארשטעלן, דעמאלטס וועט דאך שוין אלדינג זען דעם אמת, און וועלכער עשו, וועלכער וועט קומען, עשו אליין, ער איז דאך שוין נישטא, מוזט דאך זאגן דער שר דער ס"מ, וואו וועט זיך דער ס"מ זען, ווען וועט דאס געשען, א חידוש דער דגל זאגט, ס'איז דאך שוין ידוע, דער דגל זאגט אין פרשת וישלח, הצילני נא מיד אחי מיד עשו, ברענגט ער, איז ער מרמו אויף דעם מדרש, עשו וועט זיך אנטון מיט צינית, זאגט ער ווייל צדיקים גייען אין צינית פרייטאג זונאכטס, און ס'איז דא אזעלכע וואס זיי טוען אויך נאך און זיי שטאמען פון עשו, דאס מיינט מען אפשר, יתעטף צינית, הצילני נא מיד אחי מיד עשו, ער איז מיין ברודער, אזוי זאגט דער דגל.

עב"פ זעט אויס דער "לעתיד" מיינט מען דאס איז די לעצטע יארן, זעט אויס דאס איז פאר ציאת המשיח, ווארן דעמאלטס (לעתיד שלאחר ציאת המשיח) וועט מען דאך נישט קענען פאפן, וועט גארנישט זיין קיין הויז אמינא צעולס אז דער ס"מ זאל זיך פארשטעלן פאר א זקן, זעט אויס דאס איז אין די לעצטע (זמנים), אזוי ווי ס'איז צעוה"ר, די גרעסטע רשעים שטעלן אלעס אריין אין דרך התורה, און נאכדעם נעמען זיי לו זיך לו זקנים גאר וואס מ'זאל זאגן אז דאס איז א תורה און דאס איז אן אמת און דאס איז א כבוד שמים, דאס איז עס, מ'דארף עס נישט מסביר זיין מ'פארשטייט יעדער אליין.

אל תחשבו שעשו הי' גראה כאיכר מגושם, אלא הי' לבוש לבנים ואמר תורה צג' סעודות, ואיתא במדרשות שלעתיד יבוא עשו וישב בראש כולם ואין מוחה בידו עד שיבא הקב"ה ובעלמו ישיכחו לחוץ, ואם צעוה"צ שהוא כולו אמת נסתר רשעתו מכש"כ צעוה"ז שהוא כולו מלא שקרים, על אחת כמה וכמה.

ויקרא שמו יעקב. ובעשו נאמר ויקראו שמו עשו כי רבים קראו לו עשו, לפי שהדרכים הרעים הם רבים והדרך הטוב אינו כ"א אחד, ע"כ היו רבים אשר הסכימו על שמו של עשו, אמנם על יעקב לא יסכימו כי אם יחידי הדור ואנשי סגולה, וצני עליה מועטים הם. וכבר ידעת כי שם עשו מורה על קניני העוה"ז שנעשו ונגמרו מיד בלידתו כמבואר למעלה. ושם יעקב מורה על השלימות הרוחני הנקנה בסוף על כן נאמר בעשו ויקראו וציעקב ויקראו וק"ל:

ויעקב איש תם יושב אהלים, ופירש רש"י ז"ל, תם שאינו חריף לרמות קרוי תם. והקשה הרבי מלוצלין ז"ל הא כתיב אחיו ברמאות, ותירץ שר"י האדם שיהיה אדון ואיש על המדות, ולא שיהיה בעלמו המדה, כמו שאמרו (תנחומא מנורע א) כל מי שנעשה רחמן על האכזרי וכו' [לסוף נעשה אכזר על רחמנים] שר"י האדם המדה הטובה בידו פעם להתנהג צמדה זו לש"ש, ואם נר"י לנהוג בהיפוכו לש"ש כן יעשה וזה שנאמר איש תם שהי' איש על המדות פנימית ג"כ מתי להיות תם.

ויעקב איש תם יושב אהלים. הנה קודם הצעש"ט ז"ל הי' העיקר לימוד התורה, ואח"ז כשנתפשט צוה גיאות ושלא לשמה, התחיל דרך החסידות שהי' כל עשיות נקיים מכל פניות, רק צבונת הלז, ואעפ"י

(רמתיים צופים)

שע"ז יתמעט מעט לימוד התורה, כי איש צער רוצה לאכול ליטרא צער כאחת, אעפ"י שלא יהי' מוטעם צטעם טוב, אבל אדם נכבד ואיסטונים רוצה שיהי' צו טעם וריח אעפ"י שהי' מעט, וכן הוא צוה, כי נקודה אחת של אמת חשוב מאד.

וזדו עיני מה שאנו אומרים צפייט ראש השנה ויהי"כ האוחז ציד וכו' הצותן וצודק גמוי נסתרות, והלא אז צריכים לעורר רחמים, וא"כ כשהשי"ת יחפש וידקדק בגמוי נסתרות של כל איש, מי יודע מה שימצא עליו, רק הענין הוא שצודאי טמון בקרב כל איש ישראל נקודה אמתית, [רק שמכוסה צממה הסתרות] והגם שהשאר שבעיסה מעבד להוציא הנקודה, מ"מ אנו מצקשים שהשי"ת יראה בנקודה הזאת, ויעזרונו למען שמו, ועכשיו צעוה"ר גם צוה נתפשט צו גיאות, ולכן צריכים להחזיק ולאחוז צמדת האמת, שלא יהא שום דבר כמנצח אנשים מלומדה אלא שהי' כל אמרות וכל הצרכות הכל צבונת הלז ושלא יהא צו שום גיאות ופניות ח"ו, וזה פירוש, חותמו של הקב"ה אמת כי חותם הוא לשון חתימה וסוף, והיינו שצסוף עקצתא דמשיחא יהי' צריכין מידת האמת, להתרחק ממני שיש צו שקר ולהתדבק רק עם מי שיש צו אמת, וזהו העיקר.

(חמדת דוד [בן הר"ק מקוזמיר])

ויאמר מברכה כיום את בבורתך לי. ולכאורה תיבת כיום מיותר דהול"ל רק מברכה את בבורתך לי ותו לא, ופירש"י ז"ל ידוע. וי"ל על פי מה שכתבו המפורשים לצאר הא דקיי"ל (חולין פג.) דבכל מקום היום הולך אחר הלילה, הלא עיקר הזמן הוא ציממא, כיון דרוז מצות מקיימים בני ישראל ציום, ומה גם שישנם הרבה מצות שאי אפשר לקיימם צלילה כגון צינית ותפילין וכדומה, ואם כן היום הוא העיקר, וטפי היל"ל שהלילה הולך אחר היום, וציארו שהגם שעיקר המצוות מתקיימים ציום אבל ההכנה לזה הרי הוא צלילה, כמאמרם (ע"א:) הלומד תורה צלילה חוט של חסד משוך עליו ציום שנאמר יומם יצוה ד' חסדו וצלילה שירה עמי. ע"כ התחלה הוא הזמן של הלילה ואח"כ נמשך ממנו עבודת היום, ומהאי טעמא היום הולך אחר הלילה כיון שהוא מוקדם צומן. וכדבר הזה הוא גם צענין הגלות שהוא צצחינת לילה והגאולה היא צצחינת יום כמ"ש (פיוט בהגדה) תאיר כאור יום חשכת לילה, וכעת צגלותנו צריכין להתכוון צקדושה וטהרה שנוכל לקבל האור הגדול צעת הגאולה, ולהוסיף חיל ואומץ צתורה וצעבודת ד' שזה הכנה לקבל האור העליון, ומי שטרם צערצ צבת יאכל צצבת. וזה שאמר יעקב מברכה כיום שאף שעכשיו צעולם הזה אמת חשוב ממני מצד קדימת הזמן שגולדת ראשון, אמנם רק עכשיו יש חשיבות צקדימת הזמן שהעולם הזה דומה לצלילה שקודם צומן ליום שהיום הולך אחר הלילה, אבל צעמס הדבר היום חשוב יותר מהלילה שאף שמאחר ממנו צומן, כי ציום מקיימין כל המצות והלילה הוא רק ההכנה לאור היום, וכן הגלות אף שמוקדם הוא לגאולה אבל אור הגאולה חשוב יותר צלי ערך ושיעור, כי הגלות הוא רק הכנה לצומן הגאולה, וא"כ אין קדימת הזמן נחשבת לכלום ושפיר שייך לי הצבורה.

(טיב לבב)

ויבן עשו את הבבורה. פ"א אמר אה"ז (הרה"ק ר' יחזקאל מקוממיר) זל"ק"ל לאחד שיתפלל לפני העמוד, וסירב אותו האיש ואמר שאינו יכול להתפלל לפני העמוד כי לא ניסה צכאלה, אמר לו אה"ז ז"ל, הנה כתיב ויצו עשו את הצבורה, ופירש"י העיד הכתוב צציה עבודתו של מקום, ולכאורה הדבר תימה, כי הלא אמר כדן כיון שיש צוה כמה אהרות שהוא צמיחה ע"כ הי' ירא לגשת למקום קדוש כזה, אלא אם הי' חציב צעיני

הי' לו למסור את נפשו מספק אולי יעזור לו השי"ת ויהי זיכולתו לעמוד
זוה, ע"כ העיד עליו הכתוב שזימה עצודתו של מקום, וכמו כן הוא צענין
התפלה עכ"ל והגן.

ויהי לו צאן ובקר ועבדה רבה ויקנאו אותו פלשתים, אמרינן בגמ'
(שנה לא, א) כי ליום הדין שואלים את האדם נשאת ונתת באמונה.
ר"ל באמונה כמ"ש (משלי ט, ג) ואהיה אללו אמון שזה קאי על התורה וכן
אמונה היא התורה. דהנה אף אם האדם מוכרח לבקש פרנסתו כל יום
ויום ואינו פנוי לעסוק בתורה יומם וליילה. כ"כ אם במשאל ומתן עם בני"א
הוא מתנהג עפ"י התורה שלא להנות ושלל לגזול ושלל ישקר וכדומה
הנה הוא בעוסקו במ"מ הוא עוסק בתורה. כי צריך לשום לבצו אל כל
אשר יפנה לבלתי עצור על מצות ה' לעשות קטנה או גדולה שלא כדת.
והנה זהו שנאמר אלל יחזק ויהי לו לאן ובקר ועבדה רבה ויקנאו אותו
פלשתים. ר"ל גם ככל העושר והנכסים ומקנה האלן והצקר שהיה צריך
לעסוק ולהשתדל צעניני עוה"י היה לו עצודה רבה להשי"י בהתנהגו עפ"י
דרכי התורה והעבודה גם ככל עניני עוה"י כמדובר. וע"י ויקנאו אותו
פלשתים כי היה לו תורה וגדולה במקום אחד. וזה ששואלים את האדם אם
אמת כי מוכרח היית לעסוק במו"מ ולבטל מלימוד. אך אם נשאת ונתת
באמונה עם דרך התורה גם זה לתורה יחשב לך כנ"ל.

(תפארת שלמה)

עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת מצותי חקותי ותורותי
עיין ברש"י והרמב"ן לפרש כפל הלשון אשר שמע אברהם בקולי כי
הי' די לכתוב עקב אשר שמע משמרת וכו' ונ"ל כי אמרו קיים אברהם
כל התורה כולה עד שלא נתנה אפילו עירוב תבשילין וכן ברש"י משמרת
אלו גזרות והרחקות שתקנו חכמים שבות לשבת ושניות לעריות ורבים אשר
מקילים ואומרים שאין תמורה כ"כ מצות וגזירות דרבנן אשר הוסיפו על
התורה ואף שמדקדקים על המצות המפורשים וכתובים בתורה מזוללים
במצות דרבנן אבל באמת זה אינו ואדרבה חכמים עשו חיזוק לדבריהם
יותר משל תורה וכל העובר על דבריהם חייב מיתה ר"ל ואין חילוק בין
מצות דרבנן לדאורייתא כמו שאמרו בש"ס ברכות בלאו דלא תסור כי
התורה נותה לשמוע בקולם וצדבריהם וצריכים להיות שווים ובעת שקיים
מצות מדרבנן צריך לכוון לשמוע צוה בקול ה' וזה שסיפר לנו התורה
מאברהם כי בעת שקיים המשמרת היינו גזירות והרחקות ומצות דרבנן
הי' אללו כשמוע בקול ה' ובשיל זה הי' לו שכר גדול כ"כ זה עקב אשר
שמע אברהם בקולי וישמר משמרת כי כל המצות אשר עשה גם המשמרת
הי' רק עקב אשר שמע בקולי כאלו מצווה ועושה בקול ה' וכוון.

(שערי שמחה [שבט סופר])

ויעש להם משתה וכו'. דהנה שמעתי מכאדמו"ר הרב ממעוזבש כאשר
האדם עושה חיזה נישואין לבניו משם צאה לו פרנסה ומנאחתי רמו
לזה צוה הפ' ויעש להם משתה דהיינו שעושה חתונה לבניו ויאכלו וישתו
צאה לו פרנסה וכו"ט.

(אור לשמים)

שא נא בליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי צידה, פרש"י ז"ל
והוא צ"ר חדד סכינך ושחוט יפה שלא תאכליני נבלה, וצודה לי, מן
ההפקר ולא מן הגזל, לכאורה ראוי להצין הרי יחזק אצוני הי' רגיל לאכול
מזידו של עשו תמיד, כמשה"כ כי יצד צפיו ופרש"י והתרגום דמנדי' הוה
אכיל, ומה נשתנה עכשיו שחש לצוהו על ככה, שלא תאכליני הי"ל לצוותו
על ככה בכל עת, ומ"ט רמו הכתוב ע"י השמא, וק"י הישמח משה זל"ה
הקשה דאין אלל יחזק אצוני משחיתתו, והלא עשו מומר ועובד ע"י הי',

ואף אם שחט כהוגן שחיתתו נצילה, ואין לומר מפני שהי' סובר שהוא
צדיק, דאכתי אין הניחו הקב"ה לאכול מזבח, הלא קיי"ל אפי' בהמתן של
צדיקים אין הקב"ה מציא תקלה על ידן, צדיקים עצמן לא כ"ש, ומירץ צוה
דבר נחמד, דבדאי יחזק אצוני הי' מכיר באכילת הצפר אם נצילה או
כשרה הוא, ומצינו במדרש (איכה) דאנשי ירושלים הכירו באכילתם הצפר
ענינים הרבה עיי"ש, מכ"ש יחזק אצוני, והנה גם עשו ידע בנפשי,
שיחזק לא יצא לידי תקלה על ידו ולא יאכל משחיתתו, וגם שיכיר במהותו
עיי"ו, ולזה התחכם הרשע בכל מה שצד לאציו, הציא ליעקב שיחטטו לצורך
אציו וכו', והנה יעקב בשחיתתו תיקן הרבה וכיון כל הסודות ורזין
והכוונות, ועשו הציא את זה לאציו, והכיר יחזק אצוני ע"ה באכילתו, כי
השוחט הוא צדיק גדול מאוד, וחשב שהוא צעמנו שחטו, ע"כ חשבו לצדיק
וכו' והלנע לכת וכו', אמנם עכשיו לא הציא ליעקב לשחטו, דמבואר
בתרגום יונתן צ"ע, דמנע ד' צידא דכיא מיני' והציא כלל עיי"ש ופחד
שיכיר יחזק צו וכו', ע"כ התחזק מאוד צרות הטומאה בתוקף הסט"א,
וטימא עצמו בכל מיני טומאות, לצוא עם כל כוחותיו באופן שיצרתו כל
כוחות הקדושה מיחזק ולא ירגיש צו כלל, ע"כ ויחדר יחזק חרדה גדולה
עד מאוד, ופי' בתרגום יוצ"ע דריח תבשילי' עלת באנפוי כריחא דיקדת
גיהנם עיי"ש"ד.

ובקרים דברי המויו"ט זל"ה צמתי' עשרה נסים נעשו לאצותינו
צניהמ"ק וכו' לא אירע קרי לכה"ג צויה"כ, וזל"ה"ק יש מי
שהק' ולמה יארע לו קרי, אחר שהי' מזוין אותו כל שבעת הימים והוא
צטהרה כל היום ההיא, וזקני העם כל הלילה לא יחשו מלזרוז, והתשובה כי
יצר הטוב ויאה"ר מתקוטטים זה עם זה כשני אויבים, וכשאחד מהן קרוב
להיות מנומס, יתחזק על עמדו בראותו כי כלתה אליו הרעה וכו', ולזה הי'
קרוב מאוד להיות הכהן צעל קרי כ"כ במדרש שמואל צשם החסיד ז"ל,
ועד"י אפ"ל לענינינו כי הנה הצרכות האלה הי' צורך בהן לתועלת כל
דורות ישראל וקיומן, הגם שהי' בהעלם מדעת' דיחזק וחשב בתחלה ליתן
צרכתו לעשו כמבואר צויה"ק טעמו, מ"מ צודאי שהתכוין לכלול בצרכתו
גם את יעקב ודורות ישראל העתידים, דצ"ס לא הי' יחזק אצוני מונע
מהם הצרכה לגמרי, וצוה יתבאר שחשב יחזק אצוני עכשיו יותר, שלא
יתגברו כוחות הטומאה להכשילו במאכל איסור, כדי למנוע כח הצרכה
ממנו, וכן אירע באמת כמ"ש ק"י הישמח משה זל"ה שנאספו כל כוחות
הטומאה באותה שעה להצריח כוחות הקדושה מיחזק אצוני, והכל כדי
למנוע כח הצרכות ממנו שתלוי' צוה קיומם של כל דורות ישראל, וע"כ
הזהירו יחזק אצוני ע"ה שלא תאכליני נצילה ולא מן הגזל וכצ"י זו קרה
גם לנו באחרית הימים, שהס"מ הוא השטן, ידע ומרגיש שקרב יומו
להיות מנומס, וע"כ מתגבר בכל כוחותיו להלחם בתחבולותיו, להכשיל את
ישראל ח"ו, וצריך זהירות ושמירה יתירה וסייעתא דשמיא לעמוד עוז
בקשרי המלחמה, ומאוד קשה להשמר ממאכלות אסורות, ורעה רבה
ראיתי צמה שמקילין ליתן נאמנות לכל מי שהוא צענין המאכלים וכשרותן,
ופלא שכ"א מצני ישראל הכשרים ואפי' קטני הערך, אם יאמרו אליו שיתן
כל הונו או יגעל נפשו צנצלה ח"ו, יתן כל אשר לו כדי להנצל מאיסור
נבלה, ובאם יפנה אליו א' מהמוכרים אללו ללות ממנו סכום קטן לא יאמין
לו כ"ה צדרישה וחקירה וערבות הגונה, ועל כשרות אשר כל הונו לא ישוה
אליו, ונתן לו נאמנות צניקל צלי דרישה וחקירה כלל, וכל זה מתחבולות
השטן שמתגבר מאוד באחרית הימים לטעם הנ"ל, וכמו"כ צענין
המלבושים התגברות היצ"ה"ר נורא מאוד, ולא הי' כמוהו מימות עולם,
ולא נשמע כזאת, שצנות ישראל הכשרים ילכו ח"ו בצגדי פריזות ושחך

בגילוי זרוע וצפר, ובעוה"ר נתרבתה פירצה זו במילואו צדורנו, ופלא לשון המדרש (הוצא בלקוט פרשה זו) ואת עורות גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת נואריו, א"ר יוחנן תרין אדרעיין דאצונא יעקב כתרין עמודין דפרספא, ואת אמרת הלבישה, אלא חייטיין (ופי' צות רען שהיו זרועותיו של יעאע"ה כעמוד שיש, ואיך היו מספיק עורות של צ' גדיי עזים להלביש בהן צ' ידיו וחלקת נואריו, אלא שחפרם רבקה אמנו) עכ"ד המדרש. ולכאורה התמי' עדיין במקומה עומדת, דאם לא הספיק מדת גדלן, מה מהני התפירה ואיך הלבישה, אמנם ל"ק כלל, דידוע כי הצרכה שורה במעשה ידיהם של הצדיקים, וע"י שחפרן רבקה אמנו צידי' הקדושים, צא צו הצרכה ונתגדלו ונתרחבו עד שהספיק מדת גדלן להלביש אותן על ידיו וחלקת נואריו, וזה שחפרו במדרש אלא חייטיין, ומעתה אין עוד תמי' על שהספיקו.

ובעוה"ר עכשיו הוא להיפוך שאף אם הסחורה די והותר, לא יספיק לאחר התפירה לכסות כל המקומות הנריך כקוי עפ"י דין תורתנו הקדושה, ואני מזהיר ומבקש שכל אחד ואחד ישתדל וישגיח בציתו, שילכו בצגדי נגיעות כאשר יאחה לצנות ישראל זרע אברהם יצחק ויעקב, וכמו"כ צריך להתחזק ולהרבות בתורה ותפלה וגמילות חסדים, ומלות ומעשים טובים ועי"ז נוכח לקרב גאולתנו ופדות נפשינו, ועיינו תחוינה במהרה בשופך לציון ברחמים, ואז נשכיל להשיג גדול הנסיונות שהי' לנו צדור האחרון, ושכל זה הי' צורך והכרח אל הגאולה העתידה לצוא.

(דברי יואל עמי תרכב)

ורבקה אמרה גו' בנה לאמר גו' שמעתי גו' אחיך לאמר, להבין כוונת השני פעמים לאמר שצפסוק זה י"ל שמרמוז כאן על עם קדוש בני א-ל חי. כשרואין ח"ו שיצא עליהם גזירות רעות מהמסטינים ומקטריגים. אל יתייחסו מלהתאמן בתפלה כי צודאי יש יכולת צידם על ידי תפלתם להשי"ת לצטל מעליהם כל הגזירות אשר לא טובים הנה. ויתן השי"ת בלצם עלינו לטובה. וזהו ורבקה אמרה אל יעקב צנה לאמר. היינו שיתפללו ויתחנו להשי"ת שירחם עליהם ועי"ז יוכלו לצטל מעל ענמם כל הגזירות רעות ויהפך בלצם של המסטינים ומקטריגים עליהם לטוב. כי הנה שמעתי גו' מדבר גו' עשו אחיך לאמר. מדבר, הוא לשון הנהגה וממשלה היינו מה שנתן לו השי"ת כח וממשלה לעשות כרצונו הוא רק לאמר. היינו אמירה לחוד. שיאמרו לגזור עלינו גזירות לא טובים. אבל לא שיעשו בפועל ממש כי מה שנתן השי"ת בלצם לגזור עלינו הוא רק לאיים עלינו ולהפחיד אותנו כדי לשבור לצנו הזונה ונשוב אל השי"ת בתשובה שלימה צאמת בכל לב ונפש ולהתפלל לפניו ית' צאמת בלב זך ונקי והקצ"ה חפץ ומשתוקק לתפלתן של ישראל. וצודאי יקבל תפלתן ותשובתן הרמתה וממילא יתצטלו הגזירות. כי השי"ת יתן בלצם לרחם עלינו ולהיטיב עמנו בכל מיני טובות. כי לב מלך והשרים הוא ציד ה'. לכל אשר יחפון יטנו. ונמצא שכל הגזירות הם רק צאמירה ולא בעשיה בפועל ממש ח"ו. כי אין שום אמירה בעולם שתהא נחשבת כעשיה ממש. וזאת אמרתיו של השי"ת וית'. אמרת ה' צרופה (שמואל צ' כג, לא). כי הוא אומר ועושה ומדבר ומקיים וכל דבריו אמת וצדק. ומיכף בשעת אמרתיו הק' מיד נחשב האמירה למעשה וכאלו כבר עשה.

ובאשר אמרתי לפרש מה דאיתא במדרש ועצדום וענו אותם ד' מאות שנה (בראשית טו, יג). ההוא אמר ולא יעשה (במדבר כג, יט). ואח"כ יאלו צרכוש גדול. ודיבר ולא יקימנה ע"כ. ופירשו צו המפרשים דהוא אמר ולא יעשה הוא צניחותא. היינו הגם שאמר וענו אותם ד' מאות שנה.

עכ"ז לא עשה כך צאמת לא היו ישראל צמזמים רק רד"ו שנה. ודיבר ולא יקימנה. הוא בלשון תמיה. ר"ל מה שדבר ואח"כ יאלו צרכוש גדול ולא יקימנה בתמיה. הראוי ונכון להשי"ת שמצטייח לאברהם אהבו על זרעו לעשות עמהם חיבה טובה ולא יקימנה ח"ו. כך פירשו המפרשים. והוא תמוה. דראשית דברי המדרש יהא צניחותא, וסופן יהא בלשון תמיה. אכן יבואר על נכון. דכל דברי קדשו של המדרש כאן הוא בלשון תמיה. וזהו פירושו. ועצדום וענו אותם ת' שנה, ההוא אמר ולא יעשה. ר"ל וכי אמרתיו הק' של השי"ת אינם נחשבים כמעשה. הלא מיכף ומיד כשיאלו הדברים מפיו הקדוש כצרכו נחשב כבר כאלו נעשים. וא"כ כבר התחיל השיעבוד משעת האמירה צברית צין הצמזמים. ולכן לא הוצרכו ישראל לסבול גלות מצרים כי אם מנין רד"ו שנה. וכפי שעלה החשבון צדק בפירש"י ואחר מפרשים. וצודאי לא נשתנו דיבורי השי"ת רק מיד משעת האמירה התחיל השיעבוד וכנ"ל. וכמו כן ודיבר ולא יקימנה. בלשון תמיה. צמגונן אחד.

(אוהב ישראל)

בעל אמרת הצרופה היה תלמיד של הרבי מענדעלע מרימאנוב, פעם נסע לשבות אללו, וכיצדו לומר תורה, פתח ואמר, כתיב ותקח רבקה את צגדי עשו צנה "הגדול" וגו' ותלביש את יעקב צנה "הקטן", ויש לדקדק למה הזכירה התורה כאן שעשו היה צנה הגדול ויעקב צנה הקטן, הרי הדברים מפורשים ולכאורה אינם נוגעים לעניינינו פה, אלא הרי ידוע (או מקובל) שהאצות הקדושים הלכו בלבוש החסידים, ומאידך עשו לבש צגדים קצרים, אם כן איך הסכים יעקב אצינו ללבוש את הצגדים של עשו, הרי צדאי לוותר על כל הצרכות ובלצד שלא ללכת בלבוש מתחדשים אפילו לרגע אחד, (בלשונו, עם איז דאך צדאי מען זאל נישט האצן די אלע צרכות ווי איידער מ'זאל גיין איין רגע מיט די קליידער דייטש), אלא מדגישה התורה הקדושה עשו היה הגדול והלך בלבוש קצר, אשר היה גדול לפי מדתו של יעקב צנה הקטן.

(י"ג אורות)

ותקח רבקה את צגדי עשו בנה הגדול וגו', ראיתי צם' זכרון יעקב ע' קל"ט התעורר שמוזה הפ' צשמואל (צ' י) מוכח שהי' מנהג ישראל ליך צגדים ארוכים וכמה גדול ענין זה ללבוש מלבושים מיוחדים ניכרים צהם שהם ישראל עד שהנציא צפני' (א' ה) אמר ופקדתי על כל הלבושים מלבוש נכרי, וצהיותי ילד שמעתי שיחה נאה מאת הצדיק כקש"ת מו"ה מרדכי זצ"ל מנאדצורנא שאמר עה"פ ותקח רבקה את צגדי עשו צנה הגדול ותלביש את יעקב צנה הקטן ואיך אפשר להלביש קטן צגד הגדול אם לא שעשו הלך צגדים קצרים ויעקב צגדים ארוכים.

(אבות על בנים [הגה"ק ר' שאול בראך זצ"ל] עמי מ"ג)

ויאמר הקול קול יעקב והידים ידי עשו. יש לדקדק בצפילת הלשון שאמר הקול קול והידים ידי עשו, גם מ"ש הקול צה"א הידיעה וכן הידים וצריך ציאור הכוונה צזה, ורז"ל דרשו צבראשית רצה צזמן שקולו של יעקב מצוי צצתי כנסיות אין הידים ידי עשו, ואם לאו הידים ידי עשו, וראוי להצין איך נשמע להם להוציא דרשה זאת ממשמעות הכתוב, והרי לא כתיב אין הידים ידי עשו צקרא, ואדרבה נשמע להיפך דכשהקול קול יעקב הידים ידי עשו, גם צריך ציאור שהוציאו חז"ל הפסוק מפשוטו לגמרי, דפשטות המשמעות הוא שיצחק אצינו הצחין צקולו שהוא של יעקב והידים הם של עשו, וא"כ לא נשמע מיני' ולא מידי, וכללל אית לן דהדרש צריך שייה' סובל גם ממשמעות פשוטו, דאין מקרא יוצא מידי פשוטו לעולם.

ואפ"ל צביאור הענין דהנה באמת אמרו ז"ל אין כוחן של ישראל אלא צפה, וזמן שקולו של יעקב מנזי צבתי כנסיות אין ידי עשו שולטת בהן, אך צמנאי אם הקול הוא קולו של יעקב בלבד, ונקי מתערובת דיעות נפסדות הבאים מסיטרה דעשו, אלא אם ח"ו מערבים רע צטוב לגלות פנים צמורה שלא כהלכה, ומכ"ש להכניס דיעות נפסדות ואפיקורסת צתוה"ק, זה גורמת ח"ו חורבן ואצדון ר"ל ונותנת כח לחזק ידי עשו. וע"ד שפי' צנוע"מ (פ' מטות) אמרם ז"ל מפני מה חרבו חניות של צ"ה ג' שנים קודם ירושלים, מפני שהעמידו דצריהם על דין תורה, ופי' הוא ז"ל שכל מעשיהם הרעים שעשו העמידו אותם על ד"ת, ואמרו שזהו דת ודין תוה"ק, וזאת גרם להם שחרבו ושלטו בהם ידי עשו עיי"ש.

ובב"ו כן אם הידים ידי עשו בלבד, ואין להם סיוע מרשעי ישראל אין יכולים לשלוט בנו לעולם, וכל הנרות שעברו על ישראל, כולם נסתצבו צסיוע כח מרשעי ישראל, וככה מנינו צחורבן ציהמ"ק צצרינוי ישראל גרמו להצריצה, וצימי החשמונאים רשעי ישראל היתה ידם עם היונים ואלמלא כן לא היו יכולים להרע ולהצר לישראל, וע"ד שאמרו ז"ל צצ"ר (פ' ה ס"י) כיון שנצרה הצרול החחילו האילנות מרתמים, אמר לכן מה לכם מרתחין, עץ מכם אל יכנס צי ואין אחד מכם ניזוק, ופי' היפ"ת דמשל הוא צפי הצריות וע"ד שאמרו"ל צבנהדרין (פ' א' דיני ממונות) מניי וצי' אצא לזיל צי' נגא עיי"ש, ורש"י ז"ל צפ' צחקתי הביא דברי התורת כהנים ורדו צכס שנאיכס, איני מעמיד שונאים אלא מכם וצכס עיי"ש.

ובל"ל גדול דכפילת הלשון צכל מקום לחזק הענין צא, ועד"ו יתפרש הכא הקול קול יעקב שהוא כמו פרט אחר פרט שאין צו אלא מה צצפרט, קולו של יעקב בלבד מצלי תערובת זרים מסטרה דעשו, ולכן אמר הקול צה"א הידיעה, וכן הידים ידי עשו הם של עשו בלבד, וצבתי זו ראה יחזק אצינו והצחין צקולו של יעקב שהוא של יעקב בלבד והידיים ידי עשו בלבד, וסמך הכ' לומר ויצרכו צצרכו שיתקיים על צבתי זו לעולם ואז לא ישלטו צישראל ידי עשו, ושפיר למדו חז"ל מכאן דצמן שהקול קול יעקב אין ידי עשו שולטות צישראל, ואין סתירה ממי"ש צקרא הקול קול יעקב והידיים ידי עשו, דצאמת ידים ידי עשו מעליותא הוא דאז אין צהם כח לשלוט צישראל.

וירח ה' את ריח הניחוח. איתא צצעל הטורים מסורה צ' וירח הכא ואידך וירח את ריח צגדיו (צרהשית כ, כו) עיין שם. נראה על פי שאמר כצוד אדוני אצי מורי ורבי וירח ה' את ריח הניחוח כו', מהיכן צא הריח הניחוח הוא מחמת שאדם יש יצר צו ואף על פי כן כובש את יצרו ועוצד את ה' גלל כן ויאמר כו' לא אוסיף עוד כי יצר לצ האדם רע מנעוריו, כי על ידי יצר הרע הוא התענוג עד כאן דצרי אצי. ועל ידי זה השם יצברך מתלבש צישראל כנאמר (ישעיה מט, ג) ישראל אשר צך אתפאר, דאמר הנדיק ר' צער ז"ל אתפאר, מלשון התלבשות מלשון ויתפרו עלי תאנה (צרהשית ג, ז) עד כאן דצרי. ולא צמלאכי מעלה כי ההתלבשות מגודל התענוג שיש לו מישראל יותר מכולם כי יש להם יצר הרע ואף על פי כן כובשים אותו זה וירח ה' את ריח הניחוח כנ"ל שהריח תענוג זה מה שמגיע מעצודת האדם. וזהו גם כן וירח את ריח צגדיו, שהריח צצני אדם הם צגדיו שמתלבש צהם ועל ידי כן ריחם עליהם והצן.

וירח את ריח בגדיו וגו'. איתא צצמדרש צוגדיו [כגון יוסף משיתא ויקים איש צרוות], אפשר לומר כי גם צין אומות העולם נמצאים חסידים,

ואם ה' יחזק מצרך את עשו, אז ה' הוא המצורך, אלא הכח שיש אפילו צצוגדיו זהו הכח של יעקב אצינו ע"ה, כדאיתא צגמרא על רשעים שמסרו את נפשם על קידוש השם וקרצו את עצמם, ואת הריח הזה הרגיש יחזק אצינו ע"ה, וזהו שנאמר ראה ריח בני צריה שדה כו' ופי' רש"י ז"ל ע"ד קבלה, חקל תפוחין, כדאיתא צגמרא מה התפוח הזה פריו קודם לעליו, כך קדמו נעשה לנשמע, וזה הכח אשר לישראל למסור את נפשם על נעשה צלי נשמע, זה ה' מריח יחזק והוטב צעיניו.

ו"אמר ראה ריח בני בריח שדה אשר ברבו ה' ויתן לך האלקים וגו'. וצצבת שכל ישראל פנוים רק לתורה ונמשלו ישראל לתפוחים כמו צצמתן תורה שנמשלו לתפוח (שבת פח.). ונקראו ישראל חקל תפוחין קדישין. וזהו שדה אשר צרכו ה' שדה של תפוחים (כמי"ש תענית כט:) לכן אומרים צצמוש"ק פסקוי ויתן לך וגו', שיזכו גם צימי המעשה להיות עוסקין צחורה. וכמו שנדרש צצרהשית רצה מטל השמים זו מקרא ומשמני הארץ זו משנה וכו'. יעצדוך עמים וגו', שכל המקבל עליו עול תורה מעצירין ממנו עול דרך ארץ וכו', וחוכין לכלל הסייעמות לתורה ועצודה. (פרי צדיק)

ראה ריח בני בריח שדה אשר ברבו ה'. לכאורה דארף מען פארשטיין וואס איז דער "ראה", וועס האט ער געזאגט, שטייט נישט אז ס'איז דארט עמיצער געווען, לו וועמען האט ער גערעדט ער האט געהייסן זאגן דעם ראה. דערנאך פארוואס האט ער געזאגט דא דעם "ראה", ער האט געדארפט הייסן יענעם ער זאל שפירן, וואס הייסט ער זאל זען, דעם ריח קאן מען דאך נישט זען, מ'קאן אים נאר שפירן.

ואפ"ל מ"ש ראה, אזוי ווי מ'צטע זין ציים צאשעפער (איכה ה) הציתה וראה את חרפתנו, הצט משמים וראה (מהלל פ), דער צוכ"ע זעט דאך אלעס, וואס צעט מען אז דער צאשעפער זאל זען, נאר ס'זאל נישט זיין קיין הסתרת פנים, ס'זעט אריס חלילה (כאילו עין שלמעלה ח"ו אין וראה), דאס ווערט אזוי אנגערופן ווען הקצ"ה איז מסתיר פניו כציכול, דאס איז דאך אויך נאר א משל דמיון, ווען דער צוכ"ע וויל העלפן ווען ס'איז דער רצון העליון ס'איז א התעוררות פון א ישועה דעמאלטס ווערט עם אנגערופן א ראייה פון הקצ"ה, אז הקצ"ה זעט עם און קוקט עם אן, און אויף דעם איז מען מתפלל הצט משמים וראה, הציתה וראה, צעט מען דאך כסדר.

דאם קאן זיין דאס איז געווען א תפלה פון יחזק אצינו לו השי"ת, "ראה" דער צוכ"ע זאל שוין זען, אזוי ווי מ'זאגט הציתה וראה. "ריח בני" אזוי ווי דער מדרש זאגט אז ער האט געזען (דעם ציהמ"ק) צצוי וחרוב, ס'זאל שוין זיין דער צצוי, וואס יודען זענען סובל און מ'האלט זיך אין דער תוה"ק אפילו מ'ווייסט נישט וואס מ'האלט לו טון, האט ער דאס געזאגט אז דער צוכ"ע זאל משפיע זיין אויף יודען מ'זאל נוקומען לו דעם מ'זאל האצן עפעס א ריח תורה א ריח יראת שמים, דאס איז אלעס א ריח גן עדן, דאס איז מקושר, אין דעם ליגט דאך דעם גן עדן, אפילו מ'שפירט נישט ווייל מ'איז נחגש, דעם גשמיות, אצער אין דעם ליגט דאך דאס אלעס, איז דאס א תפלה פאר הקצ"ה וואס ער האט געזאגט ראה.

ויתן לך האלקים במל השמים וגו', צצמדרש רצה דרשו כמה דרשות שקאי על המן וצאר וגם דרשו על קרבנות וציבורים ונסכים ועוד כמה דרשות וציניהם גם הדרש מטל השמים זה מקרא ומשמני הארץ זה

משנה דגן זה תלמוד ומירוש זה אגדה הרי שנדרש זה הפסוק על התורה"ק והכוונה אולי שלכות לתורה"ק כ"כ לסייעתא דשמיא. והנה עשו לא רצה לקבל ברכות כאלו שמקושרים עם התורה כמו שאני רגיל לפרש מה שאמר עשו הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בצורה דלכאורה "צ למת הלך למות ודברי חז"ל ידועים.

רק הפי" הוא דלעשות עבודה צדיקה"ק כריכין לזה להתנהג בדרך התורה כמו שפירש"י שאמר יעקב אין רשע זה כדאי שיקריב להקצ"ה שרריך להתנהג בדרך התורה שיוכלו לעשות העבודה להקצ"ה ואמרו חכמו"ל שאין התורה מתקיימת אלא צמי שממית עצמו עליה וזה שאמר עשו למת לי בצורה שאין יכול להתקיים אלא אם הולכין בדרך התורה ולזה נריך שיהי ממית עצמו וע"כ לא רצה עשו בדרך התורה שלא הי' לו מסוי"ג כ"כ שימות עצמו בשביל התורה ובאופן אחר אינה מתקיימת, ממילא אלו הברכות שמקושרים עם התורה"ק ג"כ לא רצה עשו לקבל מתחלה רק אחר שראה שיעקב עמד בכל המסוי"ג וזכה אח"כ לכל הברכות כמו שצדיקים תחלתן יסורין וסופן שלווה שמתחלה מייגעין עצמם בצדיקה"ק ואח"כ צדק וזכין לשלום וזה שאמר עשו ליצחק והנה עתה לקח את ברכתי דלכאורה מאי נפק"מ אימת לקחו שמדייק חיצת עתה, רק כיון שצדיקים תחלתן יסורין וסופן שלווה וראה עשו שכשלקח הברכה שלקחו בצדיקה"ק גדול שאינו מתקיים אלא צמי שממית עצמו עליה ע"כ לא רצה אז לקבל עתה לקח את ברכתי שראה שאע"פ שתחלתן יסורין אבל סופן הם בשלום, שלקח ע"י"ג גם הברכות אז חזר מן המקח ונתחרט על מה שמכר את הברכה, וכן הי' כאן בהברכות שמקודם לא רצה עשו לקבל את הברכות מפני שמקושר עם התורה והוא לא רצה לקבל את התורה כמו שדרשו ז"ל על הפסוק הופיע מהר פארן ורחמ משעיר למו שחזר הקצ"ה על כל אומה ולשון ולא רצו לקבל את התורה"ק ואמרו לא צעיקא ולפי דברי המדרש לפי פירוש אחד קאי אלו הברכות על התורה כנ"ל, ואימת בגמ' (מגילה) שאמרו שם הרבה טעמים על מה שזימנה אסתת את המן אל המשמה ואמר שם שאשכחי רבה בר אבהו לאליהו א"ל כמאן חזיא אסתת ועזדה הכי א"ל ככולהו תנאי וככולהו אמוראי.

בבזו כן כאן כל הפשטים של המדרש הם אמת ממילא כל הברכות הם מקושרים בתורה"ק, וכמו שפסקינן שעדות שבטלה מקנתה בטלה כולה כן ממש כאן כיון שלא רצה בפירוש א' של המדרש שקאי על התורה לא הי' יכול לקבל גם שאר הפירושים שיצחק נתן כל הברכות מקושרים זה זה אצל ישראל הגם שאינם עוסקים בתורה תמיד עכ"פ משתוקקים ורואים לילך בדרך התורה ומצדקים מהשי"ת שיאיר עינים בתורה וימשין לצבם לתורה ורואין בדרך הזה.

וירגן לך וגו'. צרש"י ויתן ויחזור ויתן, אפשר לרמוז מה שאמר ויתן ויחזור ויתן שבוה נכלל ג"כ שלא ידחקו את הקץ שהרי ברכה אחת הי' הוה גביר לאחרי חוה א"ל להתקיים בזמן הגלות רק נריך להמתין על ציאת המשיח ואז יתקיים ברכה זו, וזהו ויתן ויחזור ויתן שאי אפשר שיתקיים הכל בפעם אחת וכמו שהברכה של הקרבנות לפי פי' המדרש ג"כ אינו מתקיים בכל זמן בזמן שאין ציית המקדש קיים כ"כ יש ברכות שאסור לקיימם בזמן הגלות רק להמתין עד עת קץ והקצ"ה יתן כל דבר בזמנו כמ"ש דבר צעתו מה טוב שאפילו מה שאין אנו משיגין מה הוא טוב אצל השי"ת יודע מה נריכין ישראל שיוכלו להתקיים ברוחניות ובגשמיות מאד עמקו מחשבותיו ית"ש ומשפיע הכל צעתו ובזמנו ואין באין כל הברכות בפעם אחת רק יתן ויחזור ויתן כל דבר בזמנו ונריכין להיות כלי מוכן שיוכלו לקבל השפעותיו

ית"ש, הגם שהקדוש ברוך הוא הוא למעלה מן הזמן ואין שייך אללו שום זמן שאלו הי' הוה ויהי' הכל צרגע אחד אצל מכל מקום עולם הזה הוא נופל תחת הזמן ויש לכל דבר זמן מוגבל ע"כ ויתן ויחזור ויתן.

וגם אפשר לרמוז צמה שאמר ויתן ויחזור ויתן דהנה יצחק אבינו ראה שעד הגאולה שלימה יהי' עוד גדול הסתרת פנים והוא לא הי' מסתפק בזה שהישועה יבוא והשי"ת יביא אור חדש ואע"פ שגדול ההסתרה נריך לידע שעוד ידו נטוי' ויחדש אור של ששת ימי בראשית שהוא מוכסה עכשיו, וזהו ויתן ויחזור ויתן שהשי"ת לא יעזוב את ישראל ויחזור וישפיע להם כל הברכות, השי"ת ירחם על ישראל עמו ויוציא אותנו משפלות והחשכות הגדול ונוכה להיות דבוק בדרך האמת ובתורה"ק ולהתדבק בצורה כל העולמים שלא נשאר בהחשכות הזה ונוכה ליגאל בקרוב ויתן ויחזור ויתן ויחדש אורם כבראשונה ויתקיימו כל הברכות צעתו ובזמנו, ונוכה להתרוממות קרן התורה וישראל ישמחו השמים ותגל הארץ ולהתגלות כבוד שמים עלינו צב"א.

אורריך ארור ומברכך ברוך. אימת צמד"ר (פס"ו ס' ד') דצברכת יצחק ליעקב כתיב (בראשית כו) אורריך ארור ומברכך ברוך, ואילו בברכותיו של צלעם נאמר (צמד"ר) מצרכך ברוך ואורריך ארור, ר' יצחק צ"ר חייא אמר הרשעים ע"י שתחלתן שלווה וסופן יסורין פותחין בצרכה וחותמין בקללה מצרכך ברוך ואורריך ארור, אבל הצדיקים ע"י שתחלתן יסורין וסופן שלווה הם פותחין בקללה וחותמין בצרכה אורריך ארור ומצרכך ברוך עכ"ד המד"ר ופירש צמתנת כהונה תחלתן שלווה שהבא לטמא פותחין לו, וכתיב משגיח לגוים ויאצדס, והצדיקים הקצ"ה גובה מהם מיד על ידי מיעוט עוונותיהם כדי שיהיו צדקן בשלום תמיד עד העולם עכ"ד. הרי לנו מזה כי צלעם הרשע אמר אותם הדיבורים עצמם שצריך בהם יצחק אבינו ע"ה את יעקב, ואעפ"כ דבריו הם מן ההיפוך אל ההיפוך מדברי יצחק, משום ששינה הסדר להקדים את הראוי לאחר ולאחר את הראוי להקדים, וכך הוא דרכו של הס"מ להתלבש בדיבורים של קדושה צדיקו הסדר כדי לרמות את הצדקות שלא ירגישו בטומאתו הטמונה בתוכו, ולא חלי ולא מרגיש כי מחמת שינוי הסדר והיפוכו נשתנו דיבורים אלו עצמם ונעשו רע ממש. אבל המתבונן לאשורו יראה שהס"מ צרעתו קלקל צדיקו הסדר, והדרך הטובה והאמיתית הוא דוקא כפי הסדר הבא מצד הקדושה, להקדים הראוי להקדים ולאחר הראוי לאחר, והכל תלוי בצדק הצדיקים הנאמרים.

ויחרד יצחק חרדה גדולה עד באור, רש"י"ל הביא מדרש ראה גיהנם פתוחה מתחתיו עכ"ל. ולכאורה ראוי להצין הלא הי' עשו רגיל לבוא לפני אבינו להביא לו ציד, ומדוע רק עכשיו ראה יצחק גיהנם פתוחה מתחתיו, ולא ראה כן עד עכשיו. ויתבאר עפ"י"ש (ציקוט ראובני צס"ס) שער אורה) הטעם שהתכוון יצחק לצרף את עשו וכו' ואהב את עשו מפני שהוא תיקון יעקב שלא יפלו בגיהנם, עפ"י"ש רז"ל צמד"ר (פ' לך מד כא) שא"ל הקצ"ה לאאע"ה צמה אתה רוצה שירדו צניך בגיהנם או צמלכות ואאע"ה צירר לו מלכות כדי שינצלו מגיהנם. ועד"ז רצה גם יצחק אבינו להקל עונשם של ישראל שיקבלו גלות ולא ירשו גיהנם ויותר טוב שיגלו בגלות עשו אחיהם משיפלו בגלות נכרים שהם ע' אומות, ולטעם זה רצה לצרף את עשו שימשלו על ישראל לטובתם ותועלתם של ישראל, ועד"ז פי' בצפה"ק נועם אלימלך ז"ע, מה שהתפלל אאע"ה לו ישמעאל יחי' לפניך, שהתכוון אברהם אבינו ע"ה לטובת ישראל, שיקבלו אלו גלות וינצלו מעונש גיהנם.

(חידו"ת תשט"ז)

(חידו"ת תשט"ז)

והנה כאשר בא עשו ואמר אני בן צורך עשו, ונתודע ליחזק אבינו שצריך את יעקב בצרכת הוי גביר לאחיך וגו', וא"א שיגלו בגלות עשו אחיהם, ומעתה חשש פן יענשו בעונש גיהנם, ע"כ ויחדר יחזק חרדה גדולה עד מאד, ומדרשו שראה גיהנם פתוחה מתחתיו, שיסבלו בניו גיהנם ח"ו חילוף הגליות, ע"כ נתן עצה בנפשו והוסיף תנאי לומר והי כאשר תריד ופרקת עלו מעל לוארך, שאם לא יזכו ישראל ח"ו יענשו בגלות וינללו מגיהנם כאשר זכיר ארע"ה לבניו, ח"ש ויצרכהו גם ברוך יהי שהוסיף לו ברכה חדשה שינללו בניו מעונשו של גיהנם.

(דברי יואל וישב עמי רמ"ה)

והי' באשר תריד ופרקת בו'. והוא מקרא קצר כי לא נאמר כצאן אשר אם יעקב יחטא, אז ופרקת עולו. ונראה כי כל עוד אשר הסט"א אינה מניחה לנו בלימוד חכמות שלהם לטמאות אותנו בהמות, אז יש לנו קיום ואנחנו גוצרים על הסט"א ועל ארע"ה. אבל באם חלילה המה מטמאים את ישראל בהמות כמו שעושים לנו בעוה"ר בזמן הזה שיעקר מגמתם לטמאות את ישראל בהדעת שלהם ללמוד חכמת העמים וכדומה בצלה, על ידי זה הרבה מזרע ישראל שפורקים מעליהם עול תורה והמנוות ר"ל, והסט"א גזרה. לזאת אמר יחזק לעשו והי' כאשר תריד, עולה חכמה צינה"ה דע"ת שהם המוחין, היינו, כאשר אתה טמא את יעקב בהמות בחכמות שלכם, אז ופרקת עולו מעל לוארך, שתגבור הסט"א חלילה. לזאת עיקר הוא לראות לכל לילך בעצתם וזה ללמוד חכמת העמים, ואז צודאי אנתנו נהי' גוצרים ומנחמים והמה יפלו תחתינו.

(עטרת ישועה)

אלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק. ושה"כ כל כלי יוצר עליך לא יצלה וכל ל' תקום אתך למשפט תרשיעי (ישעיה נד) אתה מוצא ישראל אומרים לפני הקב"ה רבון העולמים ראה האידן העב"ם משתעבדין בנו אין להם מלאכה אחרת אלא יושבין ומתעצין עלינו שנא' שבתם וקמתם הביטוה אני מנגינתם (איכה ג) אמר להן הקב"ה מה הן מועילין גזרין עליכם גזרות ואני מבטלן ושובין שנא' אני מנגינתם כד"א (בראשית יד) וברוך אל עליון אשר מגן צריך וגו' ויצו פרעה לכל עמו לאמר כל הבן הילוד היאורה וגו' (שמות א) ורוח הקודש צווחת (איכה ג) מי זה אמר ותהי ה' לא צוה פרעה צוה ה' לא צוה אלא וכאשר יענו אותו בן ירבה וכן יפרוץ המון בקש להשמיד את כל היהודים וה' לא בקש (אסתר ט) ונהפוך הוא אשר ישלחו היהודים וגו' בלק ובלעם בקשו לקלל את ישראל וה' לא בקש שנאמר (דברים כג) ולא אבה ה' אלהיך לשמוע אל בלעם וגו' לפיכך כתיב מי זה אמר ותהי ה' לא צוה הוי כל כלי יוצר עליך לא יצלה אדריאנום אמר לרבי יהושע גדולה הכבשה העומדת בין שבעים זאבים אמר ליה גדול הוא הרועה שמצילה ושוברה ושובין לפניה הוי כל כלי יוצר עליך לא יצלה.

(מדרש תנחומא)

מהו פנו לכם צפונה, א"ר חייא אמר להם אם ראיתם אותו שמבקש להתגרות בכם אל תעמדו כנגדו אלא הצפינו עצמכם ממנו עד שיעבור עולמו הוי פנו לכם צפונה, א"ר יהודה בר שלום אמרו לו ישראל רבש"ע אביו מברכו על חרבך תחיה ואתה מסכים עמו ואומר לנו הצפינו עצמכם מפניו ולהיכן נברח אמר להן אם ראיתם שמזודווג לכם ברחו לתורה ואין צפונה אלא תורה שנאמר יצפון לישרים תושיה. ד"א מהו צפונה, אמר רבי יצחק אמר הקב"ה המתצינו עד עכשיו מלך המשיח לבא ויקיים מה רב טובך וגו'.

(מדרש רבה דברים)

אמר ל' אימר אלקא דמאיר ענינו. ויש לדקדק היאך יחד ר"מ שמו של הקב"ה על עצמו בחייו שהרי אמרו אין הקב"ה מייחד שמו על

הצדיקים צדיקה שנאמר אלקי אברהם ופחד יחזק וגו' וי"ל דלא אמר אלקא דמאיר כו' רק לסימן בעלמא על שמו ולא נחזין כל עיקר על שמו רק נחזין אלקא דמאיר לארץ ולדריס עליה הוא יענו או שאמר אלקא דמאיר לנו במלכות יון הקודמת בנס הנרות של חנוכה כמו שייסד הפייט ומי יאיר לך מאיר כו' הוא יענו להציל אותנו בנס מידיהם וק"ל.

(מהרש"א ע"ז י"ח [וימדה"ל ה' כסליו])

בילקוהו בשם מדרש אבכיר ויתרוצו בניו וגו', שהיו חולקין בשביל עולם הזה ועולם הבא, בצאותו שעה רצה ס"מ להרוג יעקב צמעי אמו, אלא שעמד מיכאל כנגדו, בצוהה שעה עמד מיכאל ורצה לשרוף לס"מ, עד שהוסיף הקדוש ב"ה צתי דינים ציניהם וכו', וצריך ביאור ענין המריצה, גם למה הי' הצורך להוסיף צתי דינים, והצו"ת בעצמו יכול הי' להציל את יעקב, גם למ"ל צתי דינים הרבה וצמד חסגי וצ"צ הכוונה.

ואפ"ל דלכאורה מה הי' טענת המריצה שציניהם, ולמה רצה מיכאל להרוג את ס"מ, הלא הקב"ה צראו כמ"ש ז"ל מואשר הרעוטי (ברכות ל"ג ע"א) ואפשר שהס"מ התרעס וטען, דע"י שירד נשמה קדושה של יעקב בעוה"ו יתבטל שליחותו לגמרי, דיתגבר כח הקדושה, והשתלשלות הדורות יתגדלו דרך ישראל סבא, וא"כ לשוא יהי' כל עמלו, וע"כ זיקש לעקור את הכל ולהפך הקערה על פיה ר"ל ע"י שיהרוג את יעקב, ומלאך מיכאל טען כנגדו דמי יוכל לעמוד בנסיון נגד ההתגברות הנורא של הס"מ וצפרט בדורות האחרונים, וכ"א מהם דאג איך יתקיים נגד התגדלות מלך שכנגדו, וע"כ הוסיף הקב"ה צתי דינים רבים ציניהם, כדי להשקיט המריצה שציניהם ולנחמם שכ"א יתקיים עד ביאת המשיח, והי' לכ"א צ"ד מסיטרא דלי' ועי"ז יהיו רבים מצייתין לדבריו, והס"מ יהי' לו קיום ע"י צ"ד מסיטרא דלי', ועל ידם ישגו ויטעו הרבה מישראל אחריו, והקדושה יהי' לו ג"כ קיום שעוד יהי' צ"ד גם מסטרא דקדושה וצרות ישראל סבא, ואלו אשר ירצו להתדבק בהשי"ת בצמית וצמיתים עוד ימצאו דרך ילכו צה, וככה יתנהגו הדורות עד ביאת משיח דקנו, ואז רוח הטומאה יעביר מן הארץ ויתרומם קרן הקדושה, וזה הי' רמז מנחומין ליעקב אבינו שהגם שצדורות האחרונים יחלש כח הקדושה הרבה אעפ"כ יתקיים וישאר שארית הפליטה שיהיו נאמנת לה' ולתורתו ויתנהגו צדיקי התורה וצרות ישראל סבא.

(דברי יואל תולדות תקס"ז)

ויגדלו הנערים ויהי עשו וגו' פרש"י כ"ז שהיו קטנים, לא היו ניכרים צמעשיהם וכו', כיון שנעשו בני י"ג שנה זה פירש לצית מדרשות וזה פירש לע"ז עכ"ל, וצב"ר אמרו ז"ל כל י"ג שנה שניהם הולכין לצית הספר, ולאחר י"ג שנה זה הולך לצית הספר וזה הולך לצית ע"ו, ובעה"ת הביאו בשם ירושלמי דשתי שנים מרד צמטמוניות, וכן ט"ו שנה מרד צפרהסיה עיי"ש, ולכאורה צ"צ דלפי המצואר צדברי חז"ל הי' עשו שונה ויאל מגדר שאר נולדים דעלמא, שהקדים אליו היצה"ר ובעוד צמעי עמו הי' מפרקס לנאת לע"ז, ואיך נשתנה לטוב והסתיר מעשיו אחר שיאל לאויר העולם שאז שולט היצה"ר גם בשאר נולדים.

ואפ"ל דהנה צמעי אמו למד כל התורה כולה מפי מלאך, וע"י שגילה פנים צמורה שלא כהלכה, העיז פניו לעבור על התורה צפרהסיה והי' מפרקס לנאת לצית ע"ו, אמנם אחר שיאל לאויר העולם, דמצואר צגמ"ל הנ"ל סבא מלאך וקוטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה, ולפי

ששכח כל מה שלמד, מעתה לא הי' יכול לגלות פנים בתורה שלא כהלכה, וע"כ לא העיז פניו לעבור צפורהסיה אלא מרד במטמוניות עד היותו בן ט"ו שנה, ומה שגילה רשעתו בצן ט"ו דוקא, אפ"ל עפ"מ"ש ז"ל (באבות ספ"ה) כי חמש שנים למקרא בן עשר שנים למשנה בן ט"ו לגמרא, והנה בימי חכמי המשנה נשנית משנה זו, ועדיין לא הי' הגמרא מסודרת וערוכה להם עד ימי רב אשי ואיך אמרו ז"ל בן ט"ו לגמרא, אך פירשו המפרשים שגמרא היינו פירוש המשנה וטעמי, להסביר דברי המשנה ולדמות מילתא למילתא, והמשנה היא קבלת התנאים בלא פירוש הטעמים, והנה עשו למד ג"כ תורה בקטנותו כמ"ש בצ"ר כל י"ג שנה שניהם הולכין לבית הספר, אלא שבעודו בקטנותו למד רק מסורת הקבלה ולא סילף דרך התורה לגלות בה פנים שלא כהלכה, אבל כיון שנעשה בן ט"ו התחיל לדמות מילתא למילתא ולחפש אחר סברות בדויות, והתחיל לגלות פנים בתורה שלא כהלכה ולהעמיד דבריו על דין תורה, וע"כ גילה רשעתו צפורהסיה בלי בושט פנים בצן ט"ו דוקא ולא קודם לכן.

(דברי יואל)

אמרו חז"ל דלכך הי' אמתותינו עקרות כדי שיתפללו, ויש להבין מדוע לא סיבצ השי"ת על ידי גרם אחר שיתפללו ולמה בזה דוקא, אך יש לומר מהזדדיקים האמיתיים אינם מנטערים על מחסורם ועל מכאוב גופם, ועל כל גל וגל ירכיבו ראשם לקבל גזירת בוראם בהאבה, ואומרים גם זו לטובה, וכל מגמתם ותשוקתם ותאוות נפשם רק לעבוד השי"ת ציראה ואהבה ולעשות רצון קונם, וזה כל שעשועיהם ותענוג נפשם, ולפי זה שאר יסורים שבעולם לא יעיר לבם להתפלל, מפני שלא באלה חלקם להיות יושבים שלום ושקטים בתענוגי העוה"ז ובמחמדי תבל, אולם על חסרון בני ידע השי"ת שיאזירו מתינהם להתפלל, כי גם הזדדיקים מנטערים בחסרון בנים, כי תשוקתם להעמיד תולדות ולהניח אחריהם זרע ברוכי ד' עוסקים בתורה ובמזנות, והבזי"ת יודע שבה לא ישימו מחסום לפיהם לחדול מלהתפלל אלא יעוררו לבם לשפוך רנה ותתפלה לצורא הדורות, לתוננם בזרע של קיימא, ומה"ט היו אמתותינו עקרות מפני שהקב"ה מתאוה לתפלתן של דדיקים והבן.

(דברי יואל פי וישב)

ויתרוצצו הבנים בקרבה ומאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את ה', במד"ר איתא ותלך לדרוש את ה' וכו' בתכני"ס ובתמדר"ר היו באתון הימים והלא לא הלכה אלא לבית מדרש של שם ועבר, אלא ללמדך שכל מי שהיא מקבל פני וקן כמקבל פני השכינה, ואפ"ל עפ"מ"מ דאיתא בגמרא (קידושין נו) שמעון העמסוני הי' דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע לאת ה' תירא פירש, אמרו לו תלמידיו רבי כל אתין שדרשה מה תהא עליהם אמר להם כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך קבלתי שכר על הפרישה עד שצא ר"ע ולימד את ה' חלקין תירא לרבות ת"מ, והסביר המהרש"א ז"ל: שזהו ודאי כבוד התורה שאין בה שום אות שלא לאורך ולזה קאמר כשם שקבלתי שכר על הדרישה ממני כבוד התורה כן אקבל שכר על הפרישה שזה כבוד שמים הוא שאין להשוות לו שום דבר לרבות ור"ע לא הי' חש בזה מלרבות ת"מ שגם זה בכלל כבוד שמים ותורתו שהם לומדים אותה עכ"ל.

והנה מוצן מאליו דמה שדרשינן את לרבות ת"מ הוא דוקא ת"מ כזה שהוא דבוק רק בתוה"ק ואין לו שום שיכות לאותם הדרכים שהם נגד התוה"ק שהוא ע"ז ומרוחק מהם כמטחוי קשת ואינו פוסח על שתי הסעיפים שכאן הוא צביהמ"ד ולעת הצורך הוא נמלא גם בין עובדי ע"ז הרשעים, וודאי ת"מ כזה א"א להשוות להשי"ת דהרי אלא הקב"ה ודאי

שאין שייך ח"ו שום ערצוב והשתנות רק תורה וקדושה ולא שום דבר אחר, דיותר מזה איתא באתות דר"ע שאפילו אותן העולמות שמכריזין בהם את החטא טובלין אותו העולם כמה טובלות והמלאכים בורחין משם הרחק מאד מפני שלמעלה א"א לטבול שום דבר עבירה וכש"כ אלא השי"ת שהוא קדוש בתכלית הקדושה בלי שום השתנות כלל וכמ"ש קדושים תהיו כי קדוש אני, הגם שאי אפשר להגיע לבחינה קדושתו של הקב"ה דזה דבר שאין צריך לאמרו, מ"מ אם הולכין עכ"פ צדק זה שלא יהי' שום ערצוב והשתנות בעבודה רק שיהיו דבוקים תמיד צדק התוה"ק ולהתרחק מדרכי ע"ז בתכלית הריחוק, ת"מ כזה יכולין לדמות להשי"ת כיון שהולך בדרכיו ית"ש, משא"כ ת"מ שהוא פוסח על שתי הסעיפים שהוא לומד תורה ועובד את השי"ת וגם את הע"ז פשיטא שא"א כלל לדמות אותו להקב"ה מכח דרש הזה את ה"א תירא לרבות ת"מ, דהאמת הוא שצאש כזה אפילו התורה שלומד אינו אמיתי רק מן השפה ולחוץ וכמו שאמרו חז"ל תורתו של דואג מן השפה ולחוץ הי', א"כ פשיטא שא"א להשוות אותו להקב"ה, ומוצן מאליו שאין צריך לומר אם הוא נתפס למינות שהוא יותר גרוע מע"ז ואם הוא משורש המינות או שמחויק ידי המינים וכדומה ודאי שאין שום הו"א בעולם לדמות אותו להקב"ה.

אמנם כל זה הוא צאש שיכול להיות שיש לו פניות בשעה לימודו התורה בזה אפשר לומר שאפילו התורה שלמד הוא ג"כ רק מן השפה ולחוץ ואינה אמיתית כיון שלומד בפניות אבל עובר במעי אמו שאין לו עוד שום פניות ויש לו שם השתוקקות גדול לתורה וכמו שהי' ציעקב אבינו שכשעברה אמו על פתח ציהמ"ד הי' רץ ומפרכס ללאת שהיא מילתא דלא שכיחא ושם לא שייך לומר שיש לו פניות בלימוד התורה ודאי שהוא תורה אמיתית ותורה כזו ודאי צריך להגין על האדם שלא יהי' נתפס בדרכי ע"ז.

והנה רבקה אמנו לפי סברתה שחשבה מתחלה שהוא עיבור אחד וראתה שיש לו השתוקקות כ"כ ללימוד התורה שהוא מפרכס ללאת בפתח ציהמ"ד אם כן איך אפשר שאיש כזה יהי' לו עוד נטי' לעבודה זרה אלא שפטה בדעתה שאין כח בהתוה"ק להגין על האדם אפילו אם לומדין באמת בלי שום פניות שלא יהי' נתפס לע"ז, ע"כ לא הבינה הדרש של חז"ל שדרשו את ה"א תירא לרבות ת"מ איך אפשר לדמות ת"מ להשי"ת דכיון שאפשר לת"מ שיהי' לו נטי' לע"ז ודאי שא"א לדמותו להקב"ה, ו"פ הפסוק ותלך לדרוש את ה', שהלכה לשאול דרשת חז"ל שדרשו בתיבת את ה' לרבות ת"מ שהיא לא הבינה דרש זה לפי סברתה איך אפשר לדמות את הת"מ לה' הרי אני רואה שאין כח בהתורה להגין על ת"מ שלא ילך לע"ז.

וע"ז השיב לה ה' שני גויים בצטנך לא כמו שאתה חושב שהוא רק עיבור אחד והוא פוסח על שני הסעיפים, לא כן הוא דבאמת התוה"ק מגין על מי שלומד באמת שלא ילך לע"ז וזה הי' יעקב אבינו שלמד תורה באמיתית תתן אמת ליעקב ולא הי' לו שום שייכות לע"ז, ועשו הי' כולו ע"ז ולא הי' ערצוב ושותפות ביניהם, ע"כ הי' לה תירוק על כל הקשיות שלה מה שהשיב לה השי"ת שני גויים בצטנך.

(חודשיות תשי"ז)

הנה יש להקשות על מאמר זה שכשעברה על פתח בית המדרש יעקב מפרכס ללאת בשלמא מה שעשו רנה ללאת כשעברה על פתחי בית

להם כעת להיות מנזרה גוררות מנזרה להיותם ריח צוגדיו שישונו ויתקנו
מעשיהם הרעים מה שצגדו צתורות ה'.

בשרצו ליסד חדרים שילמדו הרבה לימודי חול, שלחו משלחת לכ"ק מרן
מהרי"ד ז"ל שיסכים לזה, אמר: כתיב ויתרוולו הצנים בקרבה,
פירש"י ז"ל: כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר - יעקב רץ
ומפרכס לנאת, עוברת על פתחי ע"ז, - עשו מפרכס לנאת. וז"ל בשלמא
מה שעשו רנה לנאת הוא משום שלא היה יכול לסבול הקדושה, כי המלאך
למד עמו תורה, אבל על יעקב קשה למה פרכס לנאת, הרי המלאך למד
עמו כל התורה כולה, ומה היה חסר לו, אלא, משום שלהיות ביחד עם
עשו לא טוב אפילו כשלומדים תורה ממלאך. (מהרה"ק רי"ד מבעלזא זי"ע)

בהפטרה הלא אח עשו ליעקב ואוהב את יעקב זאת עשו שנאתו, הנה
א"א הגה"ק זלה"ה הקשה מה סיפר לנו הנביא, ודאי אם יש
לאיש צ' צנים אחד ממהנהג צדרך הישר והשני הוא רשע, צודאי הוא אוהב
לכן שהוא נדיק, ומה יתרון צוה הלא ראוי להיות כן, ואמר שכוונת הנביא
אפילו שעושים שניהם דברים שהמה שוים והמה צוה כאחים, הינו מה
שעושים שניהם צהכרת נרכי הגוף, כגון אכילה ושתי' ושינה ומלבושים
וכדומה, גם צוה ואוהב את יעקב, כי יעקב עושה הכל לש"ש, עכ"ד,
וקשה לפי זה ה' נריך הנביא לומר צהיפך הלא אח יעקב לעשו, אלא יש
לפרש עפ"י דבריו הקדושים, אפילו צמה שהוא אח עשו ליעקב היינו
שעושה תקנות צעיר שזה שייך ליעקב, כי עליו מוטל לתקן תקנות צעולם,
אעפ"כ ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי, כי כל התקנות של עשו הם
מחריצין את העולם.

ויעקב נתן לעשו לחם וניזד עדשים ויאכל וישת ויקס וילך ויצו עשו את
הצכורה, ופרש"י ז"ל העיד הכתוב על רשעו צציה עבודתו של
מקום עכ"ל. ויש להצין דהא צאמת אם ה' רעצ ועיף עשו מה צכך חטא
עשו צמכירת הצכורה, כי כל אשר לאיש יתן צעד נפשו.

ונראה עפ"י הל"י, דצאמת דאמת שהי' עיף ורעצ עד מאוד צכל זאת
אם ה' מנר על איצד צכורתו לא יתכן תיכף אחר הפסד גדול
צוה מיד אחר אכילתו לקום ולילך לדרכו אבל מן הראוי לשהות מעט אחר
אכילתו ויתעצב אל לבו ומאחר שלא עשה כן אך אחר ויאכל תיכף ויקס
וילך ר"ל ולא שהה מאומה מזה מוכח שהמכירה לא נגע אל לבו כלל וכלל
ומזה העידה התורה ויצו עשו את הצכורה וק"ל. (תורת מנוחת אשר)

עבודה זרה מוצן שהוא ה' מקור הטומאה עשו הרשע ומעיי' של רצקה
אמנו ה' מקום קדוש מלא קדושה וטהרה שפיר רנה עשו לצרות משם
לצית עבודה זרה אבל על יעקב צצינו קשה למה ה' מפרכס לנאת לצית
המדרש הלא ידוע מה שאמרו חכמינו ז"ל (נדה ל' ע"ב) דרש רבי שמלאי
למה הולד דומה צמעיי אמנו, וכו', ונר דלוק לו על ראשו וצופה ומציט
מסוף העולם ועד סופו שנאמר צהלו נרו עלי ראשי וגו' ואין לך ימים
שאלם שרוי צטובה יותר מאותן הימים שנאמר מי יתנני כירחי קדם וגו'
אלו ירחי לידה ומלמדין אותו כל התורה כולה וכו' וכיון צצא לאויר העולם
צא מלאך וסטרטו על פיו ומשכחו כל התורה כולה וכו', אם כן אין לך
צעולם צית המדרש חשוב יותר ממעיי אמנו שלומד שם כל התורה כולה
וצפרט אלל רצקה אמנו מקור הקדושה והטהרה ודאי שהי' צית המדרש
היותר חשוב צעולם ומה זה שיעקב צצינו ה' מפרכס לנאת משם לצית
המדרש.

הנה זה הקשיא ה' קשה גם לרצקה אמנו דזה אפ"ל שהרגישה שיש לה
שני עוצרין אחד נדיק ואחד רשע ולא זה ה' עיקר ההודעה שהודיע
ה' לה צאומרו שני גוים צצטונך ולאום מלאום יאמך דזה הרגישה גם היא
צענמה רק ה' קשה לה קושיא הנ"ל צשלמא מה שעשו מפרכס לנאת
מוצן אבל יעקב למה ירנה לנאת ממקום קדוש צוה ותלתה החסרון
צענמה לומר שהיא אינה ראוי' שהי' צה עיבור קדוש צוה יע"א מקור
קדושתן של ישראל ע"כ אמרה א"כ למה זה אנכי פי' שהיתה יראה אולי
לא תצכה להוריד נשמה גצוה כע"א והראי' שאפילו יעקב מפרכס לנאת
ממנה. אבל האמת לא כן ה' דלא מטעם זה ה' יעקב מפרכס לנאת מפני
שלא ה' שם מקום קדוש צרצקה אמנו אלא מפני שהי' שם עשו הרשע
ולהיות יחד עם עשו הרשע אין טוב אפילו צמקום היותר קדוש מפני
שהרשע יכול להשפיע על הנדיק מטומאתו ונריך להניח הכל ולצרות משם
צמוקדם האפשרי. (חידויות תשי"ז ס"ג)

ובן היותם מקויימים ללצוש מלצושי ישראל ג"כ סיג וחיווק הוא לקיום
הדת, משום דמקרא מלא היא ויתערצו בגוים וילמדו מעשיהם, מינה
שאם ישראל מציינים צמלצושיהם אזי גם אם יש צהם איזה עצירות עם כל
זה יש להם תקוה לעשות תשובה ולתקן עונותם מאחר שהן המה עם לצד,
וצוה אפשר לפרש כוונת (פסוק כ"ו צראשית סימן כ"ו) וירח את ריח צוגדיו
שאחז"ל צוגדיו שגם הפושעים צצו יתן ריח ניחות, ולכאורה קשה מאחר
דכתיב צוגדיו אך דרש צוגדיו, אלא דזה תלוי צוה, משום דגם צוגדיו יש
להם עדיין ריח צוגדיו שהמה מייהת מציינים מלצושי ישראל, מזה יסוצב

לע"נ הרה"ח ר' נפתלי ב"ר אהרן ע"ה
ולע"נ האשה החשובה מרת ליבא ב"ר אהרן ע"ה
ב' כסליו
ת.נ.צ.ב.ה.

משה זאב זארגער

רב ומו"צ בהעדה החרדית

מח"ס שו"ת "וישב משה" ושא"ס

עיה"ק ירושלים תובב"א

בעז"ה.

חודש מרחשון תשפ"ג

א. בענין פשוטו של מקרא

ע"ד אשר התרענו רבים כבר אודות ביאורים שונים ובהם "פשוטו של מקרא" ועוד, והנה שונה ביאור זה זה מכל הביאורים שהגם שיש לפקפק בכמה דברים, אמנם זהו גרוע מכל אלו במה ששללו שדברי רש"י אינו פשוטו של מקרא, וזה מוריד כח תורה שבעל פה שהוא יסוד הכל, וכבר אמרו גדולי עולם שרש"י בנמ" הוא רש"י, ורש"י במקרא הוא גמרא, שהתורה שבע"פ קיבלנוה יחד עם המקרא בלי הברל, והנה אינו מהחדש, ומי אינו יודע מביאור הרמ"ד מבערלין שהחריב את כל העולם בביאורו, וכתב בלב העברי שהמהר"ם שיק שאל את רבו החתם סופר זי"ע מה עוול מצאו בביאורו עד כדי כך, שכל גדולי עולם כעין הגודע ביהודה וההפלאה ועוד קללוהו ושמתוהו אותו וגם את ר"ה ויזל ימ"ש, והרי בכל דבריהם ציינו מראה מקומות לספרים הקדושים, ועיקר המעם היה לפי שהוציא פירושי התורה שבע"פ והאמונה המהורה מביאורם ופירשו כפשוטו.

ומראש צורים אראנו, בנמ" שבת (דף ס"ג ע"א) אמר רב כהנא בר הוינא בר תמני סרי שנין הוה גמירנא ליה לכולי ש"ס, ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עי"ש, ומבואר שמנהג זה הוא מקבלת התורה שלמדו כל דרושי הגמ' במקרא שהוא תורה שבע"פ ולא למדו פשוטו כלל, עד שגמרו כל הש"ס, (והגם שיתבאר להלן שאינו פשוטו שלהם וכיצא בהם).

והמעם כתב רבן של ישראל מציל הדורות מההשכלה הנוראה מרן החת"ס זי"ע וכדברשתינו ברוש לפרשת בשלה שכנראה שהוא הדרוש הראשון למלחמתו מלחמת ה', שזה למדו מנותן התורה ית"ש, שתיקף ביציאתם ממצרים, והיו בהלכות דרך ארץ כתרנגולין מנקרים באשפה, כמ"ש יומא (דף ע"ה ע"ט), קורבם מיד לפני הר סיני במעמד הנבחר, והראה להם מה למעלה ומה למטה, ועדיין נשאר להן רוע מנהגן ותלונותם במדבר, והמעם הסביר מרן הח"ס וזה לשונו, כי אי אפשר להבריל בני ישראל מיתר העמים וכו' ולא ללמוד במה שהם משתוים עמנו, ואפילו לא מקרא ע"ד הפשוט, כי חיש מהרה יהפך לב האדם לשוב להמונם, אם לא ירחק בתכלית הריחוק, ולא היו זוכים להגיע לאמיתות התורה והאמונה וכו', וכן בנינו וזרעינו אם ילמדו בתחילת גדלם פשטי המקראות וכו', אז טרם יגדלו ויגיעו לחלק הדרושים ותורה שבע"פ שהוא העיקר כבר בחרו בהפקירא, כאשר עיינו רואות ברור הרע הזה מכמה מדינות (כונתו לדייטשלאנד וגרוזותיה) שאין אחד מאלו הבנים שלא יצאו מהרת וכו' עכ"ל, וזה אינו רוח הקודש גרידא, שההשכלה שהכניסו בתחילת בשנות התק"מ, ועד שנת תקע"א עבר ל' שנה, והפירות הבאשים מלאו כל אשכנז ביהם ומערין וכל סביבותיהם והבן.

והנה זה נראה שרב כהנא לא למד פשוטו ש"מ, וגם מה שלמד היה אחר שגמר כל הש"ס, אבל היתכן שלא ידע מזה כלל שאין מקרא יוצא מידי פשוטו, אפילו נאמר שאמרו לו רבותיו שאין ללמוד כן עד שילמדו כל הש"ס, אבל עכ"פ היה לו לדעת דבר שכזה, כמו שעשו היום שהדפיסו פשוטו של מקרא עם פירש"י יחד, ועל כרחק שהממינו מכל הצעירים כל פשוטו של מקרא עד שילמדו כל קבלות ופירושי חז"ל, וכלשון הגמ' "גמירנא כל הש"ס", והמעם שלא יכשלו בה ויסתכנו, כיון דשאני ביאור פשוטו שהוא דבר המביא לידי מינות דמשכא, וכעין זה כתב הנצי"ב בהקדמתו להעמק שאלה שהמחבר פי' על התורה ולא עמד על דעת חז"ל, יש לחוש שהוא אפיקורס עי"ש.

ועי' מש"כ החיד"א בשם הגדולים על האבן עזרא וכן יש על עוד הרבה ראשונים וקדמונים, שבמקום שפירשו כפשוטו דלא כפירושי חז"ל הוא ממה ששלמו ידי זרים בפירושים ולא נכתב על ידיהם עי"ש (והארנו במקום אחר שכל הספרים שנדפסו בתקופת המשכילים מהקדמונים צריך בדיקה מי הוא המו"ל, שאפילו שהכת"י אמת כמעט אין ספר שלא פשטו ידיהם המוזהמות בהם, לערב כל הכפירות שלהם בפנים, ועי' מה שכתבנו בשו"ת וישב משה ח"א סי' ע"ה ע"ד הבשמים ראש).

ב. הפשוטו של זמנינו

והנה כל זה בפשוטו שהיה בימי חז"ל, שאחר שידעו הדרש למדו גם פשוטו, אבל פשוטו של מקרא שאנו דנים בה היום, אינו פשוטו של מקרא, רק פשוטו של אבות ואמהות וכל רבותינו הקדושים לעשותם כאנשים פשוטים רח"ל.

והנה כל אחד יודע שהקמנים שלומדים חומש ורש"י כמו שלמדו בכל הדורות, מלאים עם יראת שמים בעיקר מלימוד הזה, שנכנס בלב התינוקות לכל ימי חייהם, ואפילו שיש מהם נושרים אינו דבר חדש, וכתב הח"ס (שם) שגם המשכילים בזמנו מענו שיש הרבה רקים ופוחזים מחינוך שלנו, וכתב שבכל זאת הם אע"פ שחטא ישראל הוא כל זמן שאין בלבו שום ספק ביסודות האמונה אבל בלימודיהם הם נוטים לאפיקורסים עי' שם לשונו הנורא, והיטב אמר רב גדול אחד בזמננו שהצעירים היום שמעמו מעם הליבה ועוד, הם אינם נושרים רק מנותקים, שהנושרים הרי יחנכו את ילדיהם בכל מאמציהם בת"ת וישארו מהם דורות, בהיפך ממה שראינו שמרוב המתחכמים שלמדו חכמות הגוים ופשוטו של מקרא יחד עם התורה"ק, שבהמשך ניכרים מאוד בגדלותם, ובפרט ביוצאי חלציהם וכרובם ככולם לא נשאר מהם כלום רח"ל (ועי' רמב"ן פ' נצבים עה"פ פ' יש בכם שורש פורה ראש ולענה ח"א סי' פ' שופטים).

ודי לנו בזה שגנישמו בפרשת הדרואים, במה ששינו מפרש"י הק' שכתב שלא היה מתאוה ומחזרת להרבות שבטים, והם כתבו שלא היה התאוה שיהיה לה בנים ולא הסתפקה בארבע בנים שלה, מנושמים וגסים ומגלי פנים (ואינו מכיר ואינו רוצה להכיר מי הוא המתבר שאין המתבר נד אלו או אלו, רק נד הנשא), האם שייך השנה כל דהו בדרכי האמהות הקדושות להרבות צרותיהן לבעליהן שהוא נגד הטבע לגמרי, וזה קדושת השבטים הנוראה שאין לנו מושג בהם, הלא מראש צורים אראנו מנבעות אשורנו שפירשו חז"ל שגם בלעם הרשע התקנא באבות ואמהות הקדושות שבגוים לא יתחשב, והא לכם לשון הספורנו שם - שהוא מגדולי הפשטנים שבמקרא - שהיה ענין התולדה אצל האבות כמו אצל אדם ואשתו קודם החטא שלא היתה כונתם בו להנאת עצמם כלל רק להקים זרע לכבוד קונם ולעבודתו, וכן כתבו כל המפרשים.

ג. ההשכלה החדשה - ומלחמת הח"ס והגר"א וכל גדולי עולם.

הנהגה בביאורים כאלו שנדפסו המקרא כפשוטו בצד רש"י הקדוש שהביאור מושך יותר בעין מינות דמשכא, הם מקררים כל האמונה בילדינו הקדושים, שהצורים והנבעות אבותינו ואמותינו הקדושות היו אנשים ונשים גסים כמו כל הגוים, ובוה נעשים הילדים ר"ל מנותקים מכל הקדושה והטהרה שמקבלים בהדרים הקדושים האלו, וגרם החטא שגם במחיצותינו הקדושות שב"ה אין מקבלים כסף מהכופרים ואין תכנית הליב"ה וכל תכניות הלימודים שבחז"ל, נכנס בחלקם הביאור הזה נגד המסורה לכלות ולנתק כל מין קדושה מדורותינו ר"ל, (וראיתי גם דברים טפשים בהם שנראה שהוא כמו מומר להבעים לעקור הפירוש הפשוט בעין כל שהוא נמצא דוקא ברש"י ולכתוב בטפשותם פירוש אחר ואכמ"ל), ואוי להם למלמדים שמכניסים זאת בתלמידים ודם והתלמידים ודם זרעיותיהם מידיהם יבוקש.

וכמדומה שבאם חלילה יתארך הגלות, או ירשמו כותבי דברי הימים "תקופת השכלה שניה" משנות ה'תש"ס-ע והלאה, הן מצד החינוך והן מצד ספרי המשכילים, כיון שתקופת ההשכלה הראשונה שהיה משנת תקמ"ג עד סוף שנות תר"מ שהשמיד שבעים שמונים אחוז מכלל ישראל נאבד בתהום הנשיה, והתחיל תקופת הציונות ובשנים אלו שהציונות עם הכוחי ועוצם ידי פשט את הרגל, גבר הס"מ והתחילה "תקופת השכלה השנייה" בלי יודעים שהוא הוא אותו קליפה נוראה רח"ל.

וכבר ידוע מה שהובא בעליות אליהו שאחד מתלמידי הרמ"ד הגיע לזילנא ולפי מקורות אחרים הוא שלמה מיימון בעל נבעת המורה הדוע, ואמר על מה שמנו חז"ל עשרה לשונות של שמחה, שדיצה אינו בכלל, ומ"ש חז"ל ורש"י אינו פשוטו של מקרא, ונדועזע הגר"א בכל גופו והלקוחו שם מלקות וענשוהו קשות על בזותו דברי חכמים, וידוע שגם הרמ"ד התפלל כל יום בביהכ"נ ג' תפילות ככל אדם ובסופו השתמדו כל בניו ורוב תלמידיו רח"ל, ובסופו לא נשאר ממנו זכר בקרב ישראל, וראש הלוחמים נגדם מרן הח"ס ואחריו תלמידיו זי"ע הצליחו יותר מבכל מקום להעמיד עולה של המסורת של מרע"ה בלי שינוי עד היום, והוא הוא ראש אמונת אומן, שכל גדולי ישראל בכל המקומות ובכל הדורות הביטו אחרי משה, כי קרן אור פני משה יותר מכל גדולי הדורות, לידע האך להנהיג עם בני ישראל שישארו תלמידי מרע"ה בלי שינוי, וכל גדולי עולם שרצו שלא ימעדו אשוריהם מדרך האמת, למדו בספריו שהם לשעה ולדורות, שלא כאותם אנשים שעל כל דבר התחברות לרשעים, יאמרו אין לנו כתפות הח"ס שאסר כל שינוי, ומחר יאמרו שאין להם כתפות מרע"ה שאסר להם שס"ה לאוין שהם שס"ה בעיות בשבילים, וכל העוסק בספריו ובפרט בדרשותיו לידע מה דעתו לא ימעדו אשוריו ומרם ישארו הדורות לעולם.

ד. ללמוד רק הפירושים שקיבלנו מרבותינו הק'

ועוד זאת ראיתי בציוניהם כמה מהמחברים וכמדומה שהוא חלקו הגדול שהרבה מציוני בעל הביאור הוא מספרים שלא נתקבל אצלנו, רק נתחברו במדינות החושך וההשכלה להציל מה שאפשר להציל, (ששם למדו גם ספרי רמ"ד כידוע שאחד מגדולי עשה יובל של מאה שנה לפנינו של בעל הביאור שהראה שתורה והשכלה הולכים יחד רח"ל ואכמ"ל), וכבר כתב הגה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע שהצדיקים שביניהם היה כונתם שהם כרפואות לחולים מסוכנים, וברור שפירושם מסכן את הבריאים ואינו בשבילנו כלל.

ולכן מ"ש מרנא הח"ס יתקיים גם בספרי ההשכלה שבדורינו שהמגרשים אותם מבייתם ומכל ביהכ"נ שלומדים בהם זרענו רגליהם לא ימעד בעז"ה, ולגבי תיקון הפירוש הזה כיון שהיסוד רקוב מה שייך לתקן זאת.

הנהגה נתארך אגרת זו, ועוד יש הרבה בקולמוס ודי בזה כדי שכל הרוצה שימשכו דורותיו לא ירשה שום שינוי בביתו ולא ימשך חלילה אחרי מגלי פנים, ואין לנו רק מה שקיבלנו ללמוד רק חומש עם רש"י ורמב"ן כמ"ש מרנא הח"ס זי"ע, וכן הוזהרו שאר גדולי עולם שאין כאן מקומם לחשבם, ודי לנו בלשונו הקדוש של מרן הח"ס בצואתו "בספרי הרמ"ד לא תשלחו יד ואז רגליכם לא ימעד".

ויהיה ה' עמנו שנהיה משארית הזה שהבטיח הקב"ה שלא תשכח מפי זרעו במסורה האמיתית שקיבלנו מסיני, ונוכה במהרה לביאנו"צ כי כשל כח הסבל מהנסיגות המשונות שבא בדור האחרון, ויהיה ה' עמנו להמות לכבנו אליו עדי נוכה לביאנו"צ שאז יבדל האור מהחשך לגמרי בב"א אנס"ו.

ובאתי עה"ח למען כבוד התורה"ק.

